

بالايشى

پښتانه به ختوهرى

نووسينى
عبدالحميد البلالى

وهرگيږانى
هيوامه حمود جاف

دوځاى چاپ و به ختو

نارين

بالاپوښی؛ ريگه يه ك بو به خته وهري

۱۱- گومان و وه لاندانه وه يان

نووسينی: عبدالحميد البلاي.

وهرگيزانی: هیوا مه حمود جاف.

چاپی: يه کم.

سالی: ۲۰۲۰ ز.

له به رتوه به رایه تی گشتی کټیځانه گشتیه کان، ژماره ی سپاردنی (۲۷۲۲) ی سالی
(۲۰۱۰) ی پیدراوه.

وټب سايټ:

www.nareenpub.com

ليمټل:

nareenpub@gmail.com

ناوېشان:

هه ولټر، بازار ی زانست بو کټيب و چاپه مه لی

مؤيايل:

009647504064610

نووسینی:

عبدالحمید البلالی

وہرگیڑانی:

ھیوا مہ حمود جاف

پېړست

لاپېره	بابه ت
۷	پېښه کی.
۱۰	گومان و حېز و نارېزوو.
۱۱	گومانی یه کهم: کپکردنه وهی وزه ی زایه ندی.
۱۹	گومانی دووهم: بی قه ناعه تی.
۲۷	گومانی سینه م: تیمان له دل دایه.
۳۲	گومانی چوارهم: خوا هیدایه تی نه داوم.
۴۰	گومانی پینجه م: شونه کردن.
۴۳	گومانی شه شهم: مندالیتی.
	چېند چیروکی کی واقعی.
۴۹	چیروکی یه کهم: توشبوونی له ناکاو.
۴۹	چیروکی دووهم: مردن نه خوش و له ش ساغ ناسیت.
۵۰	چیروکی سینه م: هاوه له کهم سوتا.
۵۴	چیروکی چوارهم: دوو کوتایی دژ به یه ک.
۶۱	چیروکی پینجه م: گه شتی دوور.
۷۰	گومانی هه وته م: مودیل و بالا پوښی نیه.
۷۴	گومانی هه شته م: بی به ش بوون له جوانی.
۷۸	گومانی نویم: بالا پوښی نیوه ی کو مه لگا په کده خات.
۸۲	گومانی ده یه م: بالا پوښی روا له تی کی ناشار ستانیه.
۸۶	گومانی یانز میم: باوک و دایک و میرد ریگم لی ده گرن.
۹۷	دوا و ته.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت:

﴿وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ۖ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ۗ﴾ الشمس: ۷-۸.

واته: (سویند به ده‌روون و نه‌و زاته‌ی که به ریک و پیکی به‌دیهیناوه. جا توانای خراپه و چاکه و خوانه‌ناسی و خواناسی تیدا دابین کردووه).

که‌وایه خوای گه‌وره ده‌روونی مروقه‌کانی به‌دیهیناوه و ئاماده باشی تیدا دروست کردووه بۆ شوینکه‌وتنی ریگای چاکه یان ریگای خراپه.

هه‌روه‌ها خوای بالاده‌ست فه‌رمانی پی کردوون هاوکاری یه‌ک بین له شوین که‌وتنی حق و ئامۆژگاری نیوان خو‌ماندا، وه ئه‌مه‌ی کردووه به سیفه‌تی نه‌و که‌سانه‌ی که دۆراو نین، وه‌ک له سوپه‌تی (العصر) دا باس کراوه.

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ری ئازیزمان (محمد ﷺ) ئه‌رکه‌کانمانی له به‌رامبه‌ر یه‌کترا له ئامۆژگاریکردندا بۆ روون کردوینه‌ته‌وه، وه‌ک فه‌رمویه‌تی: (الْمُؤْمِنُ مِرَاةُ الْمُؤْمِنِ)^(۱). واته: ئیماندار ئاوینه‌ی ئیمانداره و

(۱) طبرانی له (الأوسط) دا - و نه‌لبانیش له (صحیح الجامع الصغیر: ۶۵۳) راستی کردۆته‌وه.

عەيب و ناتەواوى خۆى لە براكەيدا دەيبىنئىت و ئەيزانىت، وەك ئەوھى
ئەو ئاوينەيەك بىت بۆ ئەم، بەلام ئەم ئاوينەيە وینە جەستەيەكان
پيشان نادات، بەلكو وینە رەوشتیەكان پيشان دەدات، و لەبەر ئەوھى
ئىسلام شوینكەوتوانى خۆى ھاندەدات و بانگیان دەكات بۆ یەكتر
خۆشویستن بە وتەگەلیكى زۆر، بنچینەى ئەم خۆشەويستىەش ئاواتى
چوونە بەھەشتى براكەتە و دوربونیەتى لە ئاگر. ناشكرىت كارەكە
تەنها لە سنورى ئاوات خواستندا بوەستىت، بەلكو ئەبىت ھەموو
ھۆكارىك كە لە توانادا بىت بەكار بەيئىرىت بۆ دور خستەوھى براكەت
لەوھى كە زيانى لى دەدات لە دنیا و لە رۆژى دوايشدا.

لەم دەستپىكانەوھ ئەم نامىلكەيە دىتە مەيدانەوھ، ھەروەھا لە
بۆچوونى ئەو خۆشەويستى و بەزەيىەى كە لە ناخماندايە بۆ كچانى
گەلى مۆسلمانمان لەگەل سوربونمان لەسەر دورخستەوھيان لەو
شتانەى زيانيان پى دەگەيەنئىت لە دنیا و لە دواپۆژدا.

ئەم نامىلكەيە بۆ توپىژىكى تايبەتە لە كۆمەلگاكامان كە ئەوانىش
ئەو خوشكانەن كە بە پۆشاكى شەرعىيەوھ پابەند نین، ئەوھشيان
لەبەر ئەوھىە نازانن بالاپۆشى ئەرك و واجبە، يان لە بەرانبەر برىق
و باقى دنیادا لاوازن، يان لە بەرامبەر دەروونى خراپخواز و
شەيتانى واسواسەكەردا خۆ ناگرن، يان لە بەرامبەر ئەو ھاوھە
خراپانەدا (كە خەير و چاكەيان بۆ دۆستانى خۆيان ناوئىت) لاوازن،
يان لەبەر ھەر ھۆكارىكى تر...

له خوای گه وره ده پارپینه وه که نه م وشانه بکات به کلیلی خیر و
چاکه بۆ کردنه وهی دلّه داخراوه کان و جولاندنی ههسته
نووستوه کان و گه پاندنه وهی خوشکه بی له چکه کانمان بۆ نه و
فیتره ته پاکه ی که خوای گه وره فه رمانی پی داوه .

نابیت نه وه شم له بیر بچیت که سوپاسیکی زۆرم بۆ مامۆستای
به ریزم خوشکه به دریه عه زازه یه له سه ر تیبینیه به نرخه کانی بۆ
نه م توپژینه وه یه .

دامه زراوی و سه رکه وتن و ئاخرخه یری له خوای گه وره ده خوازین .

گومان و حەز و ئارەزوو

شەيتان لە دوو دەروازەى سەرەکیەو روو لە مەوفا دەکات، ئەر
دوانەش: گومان و حەز و ئارەزوو. هیچ کەسێک نیه تاوانێک ئەنجام
بدات و ھۆکاری تاوانەکەى لە یەکیک لەم دوو دەروازەى بەدەر
بیت، ئەم دوو ھۆکارە رێگرن لە بەردەم مۆسلماندا بۆ جیبەجێکردنى
ھەر کارێک کە ببیت بەھۆى رەزامەندى خواى گەرە و چوئە
بەھەشت و دوورکەوتنەو لە ئاگر.

لێرەدا گرنگترینى ئەو گومان و حەز و ئارەزووانە دەخەینە روو:

گومانی یه کهم:

کپکردنه وهی وزه ی زایه ندی (جنسی)

ئەم گومانە دەلالت وزه ی زایه ندی له مرۆفدا وزه یه کی گه وره و ترسناکه، ترسناکیه که ی له دامرکاندنه وه و کپکردنه وه یدایه، زیادکردنی په ستانیش هۆکاره بۆ ته قینه وه، بالاپۆشی ئافرهت جوانیه که ی داده پۆشی و له ئه نجامدا لاوان له کپکردنه وه یه کی زایه ندی نه وتۆدا ده مینه وه که نزیکه له ته قینه وه، یان هه ندیکجار له رووداوی هه تک کردن و هی تردا ده ته قینه وه، چاره سه ریش بۆ ئەم گرفته رزگارکردنی ئافره ته له بالاپۆشی (الحجاب)، تاوه کو لاوان هه ناسه یه ک به و کپبونه یان بدن و له دوایدا تیرویوونیک بۆ ئەم پیویستی یه رووده ات و ترسی ته قینه وه به هۆی کپبوون و خنکاندن زایه ندیه وه که م ده بیته وه.

وېلامېك بۇ ئەو گومانە:

ئەم گومانە لە روالەندا جېگەي خۆيەتى و عەقلىيش پېي رازى،
لەسەرەتاشەو وادەردەكەوئىت ئەوئەي ئەم گومانەي خستوتە رور
بەدوای بەرزەوئەندى كۆمەلگادا دەگەرپىت و لە ھەلۋەشانەئەوئەي
كۆمەلگا دەترسىت، بەلام لە واقىي كارەكەدا ئەوئەي ئەم
پېشنىازەي ھەيە و ئەيخاتە پېش چاوى كۆمەلگا، پېشنىازەكەي
ھۆكارە بۇ پەيدابونى ترسىكى گەرە بۆسەر كۆمەلگا كە
ھەرەشەي داپوخان و لېكەلۋەشان و سەرەوژىربونى لى دەكات.
خۇ ئەگەر ئەمە راست بوایە ئەوا ئەمريكا و ولاتە ئەوروپىيەكان و
ولاتانى ھاوشىوئەي ئەوان ئەبوایە كەمترىن رووداوى ھەتك كىردن و
پەلاماردانى ئافرەت و تاوانى تىرى ئەخلاقى تىا رووبدايە، چونكە
ئەمريكا و ولاتانى تىرى ئەوروپا بايەخىكى زۆر گەرەيان بەم لايەنە
داوہ بە بىانوى ئازادى تاكەو، بەرادەيەك ئەبىنىت گۇفارى خراپ و
رووت لە ھەموو جېگەيەكدا دەفرۆشپىت، ھەرۋەھا بەرنامەكانى
تەلەفزیۆن لەدوای سەعات دوانزەي شەوئەو پەرە لە بەرنامە و
گرتەي خراپ و رووت و وروژىنەر لە رووى زايەندىەو.

ئافرەت لە ولاتانەدا ھەر كە ھاوین ھاتە پېشەو جەكانى فېرى دەدات و
لە لىۋارى دەرياكەندا بە نيۋە رووتى دەگەرپىت و پىياسە دەكات، ھەرۋەھا
ئوكانى فېدېۆكان كە لەسەريان نوسراوہ (تەنھا بۇ لاوہ بالغ بووكانە -
Adults Only) لە ھەموو ئەمەريكادا بالۆبووئەو، لەم ئوكانانەدا

شتانېك هەن سەر سېي دەكەن لە وروژاندنی زایەندی و كارە سازەكان،
لێرەدا ئەو گەنجانە دەتوانن ئەو فلیمانە بەكری ببەن یان لەناو دوكانەكەدا
بیبینن، مالهەكانی لەشفرۆشیش بەرپادەیهکی زۆر لەو ولاتانەدا هەن و لە
هەندێك لەو ولاتانەدا لەشفرۆشەكە لە پێشەنگایەكدا پیشانی پیاوان
دەدریت و نمایش دەكریت.

كەوايە لەدوای ئەم ئازادی و نەمانی سنوره ئەنجامەكان چۆن
بوون؟ ئایا رووداوی هەتكکردن كەم بویهوه؟ ئایا ئەو تێربوونە
هاتە دی كە باسی لێوه دەكەن؟ و ئایا ئافرهت پارێزرا لەو
ترسناكیە؟!.

سەرژمێریە ئەمەریكیەكان:

لە كتیبيكدا كە حكومەتی فیدرالی ئەمەریكا دەریدەكات لەژێر
ناونیشانی (تاوان لە ئەمەریكا – Crime In U.S.A)، “ئەمەش
ئەوه دەگەیهنیت كە سەرژمێری ئەم كتیبه لەلایەن حكومەتەوه
متمانە پێ كراوه نەك لەلایەن كۆمپانیایەكی سەرژمێركردنەوه”، لە
لەپەرە شەشی كتیبهكەدا هاتوو: هەموو (٦) خولەك جارێك
تاوانیكي هەتكکردنی بەزۆر لە ئەمەریكادا روو دەدات (ئەمە باس لە
سالی ١٩٨٨ دەكات!)، هەتكکردن بەزۆر واتە لەژێر کاریگەری
چەكدا، لەهەمان كتییدا ئەم سەرژمێریانە خراونەتە روو:

- لەسالی (١٩٧٨) دا ژمارەي حالەتی هەتكکردن لە
ئەمەریكادا گەیشتۆتە (١٤٧.٣٨٩) حالەت.

- له سالی (۱۹۸۱) دا ژماره ی حاله تی هه تککردن له
نهمه ریکادا گه یشتوته (۱۸۹.۰۴۵) حاله ت.
- له سالی (۱۹۸۳) دا ژماره ی حاله تی هه تککردن له
نهمه ریکادا گه یشتوته (۲۱۱.۶۹۱) حاله ت.
- له سالی (۱۹۸۷) دا ژماره ی حاله تی هه تککردن له
نهمه ریکادا گه یشتوته (۲۲۱.۷۴۶) حاله ت.

نایه تیك ته فسیری نهو سه رزمیری دهکات:

نهم سه رزمیری و هر هه والیکی متمانه پیکراوی له م جوړه به لگه ی
له سه ر زیادبوونی تاوانی زایه ندی (جنسی) له و ولاته دا، نه مه ش
وهك ته فسیریکی کرده یی به بو نهم نایه ته که ده فهرمویت: ﴿يَا أَيُّهَا
النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ
جَلْبِيبِهِنَّ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ ۖ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ٥٩﴾
الأحزاب: ۵۹.

واته: (نهی پیغه مبه ر ﷺ) به هاوسه رانت و کچه کانت و نافرته تانی
نیمانداران به فهرموو: که به پوښاکي بالا پوښ خوږان داپوښن نه وه
له بارتیرین شته که پی بناسرین، تا نازار نه درین و (توشی
گیروگرفت نه بن)، هه میسه و به رده وام خوا لیخوښبوو میهره بانه (له
که م و کوپی پابوردووتان خوش ده بیټ))

ھۆى دابەزىنى ئەم ئايەتەش ۋەك ئىمامى قورتوبى لە
تەفسىرەكەيدا باسى دەكات" ئافرەتان پىش ئەۋەى (ئاۋدەست)
ھەبىت دەچۈنە دەشت و بىابان بۆ سەرئاۋكردن، لەۋىدا جىاۋازى
لە نىۋان ئافرەتى ئازاد و كۆيلەدا دەردەكەوت، ئافرەتانى ئازاد
خۆيان بە عەبايەك دادەپۆشى بۆيە دور ئەبۈن لەۋەى لاۋىك لىيان
نزىك بىتەۋە، پىش دابەزىنى ئەم ئايەتە ھەندىك لە ئافرەتە
ئىماندارەكان كە دەچۈنە دەرەۋە بۆ سەرئاۋ ھەندىك لە
پىاۋخراپەكان بەرەۋ لايان دەھاتن و وايندەزانى ئافرەتى كۆيلەن،
ئەمانىش بانگيان لى دەكردن و ئەۋانىش دور دەكەوتنەۋە، لەبەر
ئەم حالەتە ئافرەتان شكاتيان گەياندە لاي پىغەمبەرى خوا ﷺ و
بە ھۆيەۋە ئەم ئايەتە دابەزى.

ئەمەش ئەۋە دەگەيەنىت: كاتىك ئافرەتى ناپۆشتە جوانى خۆى بۆ
ھەموو كەسىك دەرەخات، نزىكە لەۋەى ئازارى پى بگات لەلايەن
مروۋە گورگ ئاساكانەۋە، چونكە ئەۋ جوانى پىشاندانە ئارەزوۋە
شاراۋەكان دەۋرۋىنىت... بەلام ئافرەتى بالاپۆش جوانى و شوينە
سەرنجراكىشەكانى دەشارىتەۋە و تەنھا ھەردوۋ دەست و
دەموچاۋى (روى) دەبىنرىت لە وتەيەكدا، و لە وتەيەكى تردا تەنھا
چاۋەكانى دەبىنرىت. كەۋابوۋ ئافرەتى بالاپۆش ھىچ ئارەزوۋ و
ھەزىك ناجولنىت و ناۋرۋىنىت، خۋاى گەرە بالاپۆشى بۆ ئافرەت
داناۋە تاۋەكو پارىزراۋىت لە ئازار و زىان، چونكە پەرۋەردگارمان

دەزانىت كە خۆدانە پۆشىن بانگە شەيە بۆ زياد بوونى تاوانى زايەندى
بەوہى ئارەزووہ متبووہ كان دەجولینىت.

بۆ ئەوانەى گە سوورن لەسەر ئەو گومانە و بەراستی دەزانن
چوار حەقیقەت ھەیە:

* حەقیقەتى یەكەم: سەرژمێریەكان بە درۆیان دەخەنەو.

* حەقیقەتى دووەم: ئارەزووی زایەندى لە پیاوان و ئافەرەتاندا
ھەيە، ئەوێش نەینێھەكى خوايیە و لە ئافەرەتان و پیاواندا
بە دیھاتووہ لەبەرچەند حیکمەتییكى زۆر، لەوانە:

بەردەوام بوونی منداڵ و وەچە، با پێکەوہ خەیاڵ بکەین گەر ئەم
ئارەزووہ زایەندیە نەبوايە چۆن ئەوہ لەدواى ئەوہ دەھات؟ و ھیچ
کەسێک ناتوانیٓت بڵیٓت ئەم ئارەزووہ بوونی نیە و داوا لە پیاو بکات
کە ئاسایی مامەلە لەگەڵ ئەو دیمەنانەدا بکات.

* حەقیقەتى سێیەم: ئەوہى پیاو ئەورژینیٓت بینینی جوانی
ئافەرەتەکەيە ئەگەر دەموچاوی بیٓت یان شوینە وورژینەرەکانی
ترى، و ناتوانیٓت بە پێچەوانەى ئەو فیتەرەتەى کە خوا پێی داوہ
ئارەزووہکەى بە بینینی شوینی وورژینەر کٓپ بکاتەوہ.

* حەقیقەتى چوارەم: ئەو کەسەى کە بانگەشەى ئەوہ دەکات کە
زیادکردن و بڵاوکردنەوہى دیمەنى رووت و وورژینەر چارەسەرى
کٓپ بوونی زایەندى دەکات بەوہى تیروبون دروست دەبیٓت، ئەو
کەسە بەو بانگەشەيە دەگاتە دوو ئەنجام:

يەكەم: ئەو پياۋانەي كە ھەز و ئارەوزوۋى شوپنە ديارەكانى لەشى
ئافرەت نايان وروژيىت، ئەوانە كە سانىكن خەسىنراون بۆيە
ئارەزوۋى زايەندىان نەماۋە و ھەست بە ھىچ شتىك ناكەن.
دوۋەم: ئەو پياۋانەي كە شوپنى ديارى لەشى ئافرەت نايان
وروژيىت ئەوانە توشى نەخۆشى ساردى زايەندى بوون، ئابا
ئەوانەي بانگەشەي راستى ئەم گومانە دەكەن دەيانەۋىت پياۋانى
ئوممەتەكەي ئىمە لە يەككىك لەو دوو پۆلەي پياۋان بن؟!.

گومانی دووهم:

بى قەناعەتى

ئەمە زياتر لە شويىنكەوتنى ھەز و ئارەزوو ۋە نەزىكترە تاۋەكو
گومان، چونكە ئەگەر لە يەككە لە خوشكە بەرپەزە بى لە چكانە
بېرسىت: ھۆى چىيە پابەند نىت بە بالاپۇشىۋە؟ لە ۋەلامدا دەلىت:
"ۋەلاھى جارىك قەناعەتم بەرامبەر بە بالاپۇشى بۇ دروست نەبوۋە،
ھەركاتىك ئەو قەناعەتم بۇ دروست بىت بە يارمەتى خوا بالاپۇش
دەبم".

ھەر خوشكىك ئەم گومانە ۋەك بيانويەك بەكاربەيتىت ئەبىت
جىاۋازى لە نىۋان دوو فەرماندا بىكات، كە ئەۋانېش فەرمانى خۋايى
ۋ فەرمانى مۇۋىن... خۇ ئەگەر فەرمانەكە قسەى مۇۋىت، ئەۋا
مۇۋەكان بە گشتى راست دەكەن ۋ ھەلەش دەكەن، ۋەك ئىمامى
مالىك دەلىت: "ھەموو كەسىك دەكرىت ھەندىك قسەى بە راست
بزانىن ۋ لىي ۋەرگىن ۋ ھەندىك قسەشى بە راست نەزانىن ۋ لىي
ۋەرنەگىن تەنھا خاۋەنى ئەۋ گۆرە نەبىت (مەبەستى رسول الله
ﷺ بوو)".

كەۋاتە ئەگەر فەرمانەكە لە رىزى قسەى مۇۋەكاندا بىت، واجب
ناكرىت لەسەر كەس پابەند بىت بەو فەرمانەۋە، لىرەدا ھەر مۇۋىك
بۇى ھەيە بلىت من قەناعەتم بەم قسەيە نىيە ۋ كەسىش رەخنەى لى
ناكرىت.

به لام نه گەر نه م فرمانه له فرمانه خوايه كان بئيت، واته خواي
 گهره له كتيبه كهي خويدا فرماني پي كردبئيت، يان فرماني به
 پيغه مبهريك كردبئيت كه به نوممه ته كهي خوي بگه يه نئيت، نه وه
 ليته دا بوار بو هيچ كه سيك نيه بئيت: (من قه ناعه تم نيه). وه نه گەر
 وته ي كه سه كه (پياو بئيت يان ئافرهت) له دله وه بئيت و بزرانئيت كه
 فرمانه كه له كتيبي خوادا هاتووه، نه وا توشي مه ترسي ده رچوون
 له نوممه تي ئيسلام ده بئته وه به بي نه وه ي به خوي بزرانئيت، چونكه
 نه و قسه يه نه وه ده گه يه نئيت كه باوه ري به كتيبه كهي خوا نيه و
 گوماني له فرمانه كه هه يه، نه مه ش ترسناكترين وته يه، خو نه گەر
 بئيت من له خوا ياخي بووم، يان بئيت من ده ره قه تي هه وا و
 ئاره زووه كانم نايه م و ده روونم لاوازه، يان بئيت ئيراده و توانام
 لاوازه، نه م هه موو وشانه و هاوشيوه كانى نه وه نده ي وشه ي
 (قه ناعه تم نيه) قورس نيه، چونكه نه م وشانه ي دوايي وشه گه ليكن
 نيشانه ي دانپيادانن به هه له و لاوازي و ياخي بووني كه سه كه، وه
 خوي ناكات به دادوهر به سه ر فرمانه كانى خواوه و هه رچيه كي
 بويت به راستي بزرانئيت و هه رچيه كي نه وييت به هه له ي بزرانئيت،
 نه وه ي بيه وييت وه ري بگرييت و نه وه شي نه وييت وه ري نه گرييت، خواي
 كه وره ش ده فه رموئيت: ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا

أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخَيْرَةُ مِنْ أَمْرِهُمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا ﴿٣٦﴾
 الأحزاب: ٣٦.

واته: (نه بۆ هيچ پياويكى باوهردار يان ئافرهتتىكى باوهردار نيبه،
 كاتىك كه خواو پيغه مبهركه ي بريار له شتىك بدهن و نهوان
 سهرپشك بن (له نهجامدانى نهو كاره يان نه كردنى، چونكه)
 نهوهى سهرپىچى بكات له فهرمانى خواو پيغه مبهركه ي، نهوه
 نيتر به ئاشكرا گومراو سهرليشتواو)

هه لويستىكى پيوست:

كاتىك بهنده كانى خوا ئيمانيان به خوا هيناو باوهريان بهوه هه بو
 كه خوا لهوان داناتر و زاناتره، نابيت به ئاره زوى خويان
 فهرمانه كان وهربگرن. بهلكو پيوسته له سهر ئيماندار (پياو بيت
 يان ئن) كاتىك گوئى له فهرمانىكى خوايى دهبيت وهك هه موو
 ئيمانداره كان بليت: ﴿وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ
 البقرة: ٢٨٥﴾.

واته: (پيغه مبهر و ئيمانداران وتيان: گوپرايه ل و ملكه چين (بو
 بهديه نه زمان) پهروهردگارا ليخوش بوونى تۆمان دهويت و
 سهر نه نجام و گه پانه وه هه ر بۆ لاي تويه.)

كاتيڭ خواي گوره فرمانيڭمان پي دهكات دهزانييت نه وه له
به رژه وهندي نيمه دايه و هوځاريځكه بو ناسوده ييمان، وه كاتيڭ
خواي گوره بالا پوشي له سر نافرته واجب دهكات دهزانييت نه
فرمانه هوځاري ناسوده يي و ريژ و سهر به رزيه تي.

له بهر نه وه ي خواي گوره خوي زانايه و زانينه كهي هه موو پوو و
بواره كان ده گريته وه، نه زانييت پيش دروست بووني مرؤف چي
بووه، و له ناينده شدا چي ده بيت به بي دياريكردني سنوريڭ بو
نه و زانين و زانياريه، وه نه و روداوانه ش ده زانييت كه هيشتا روويان
نه داوه و نه گهر رووش بدات چي نه بيت و چون نه بيت، و
له بهر ده م نه م باوه ر بونه دا كه نيمه وهك موسلماننيڭ باوه پمان
پييه تي، نايا گونجاوه پشت له وته ي خاوه ني نه م هه موو زانين و
زانياريه بكه ين و وته ي كه سانيڭ له مرؤفه كان وه ريگرين كه
زانسته كه يان كه م و سنوردار و ناته واوه.

نمونەيەك لە واقىعدا:

نمونەيەكت لە واقىعدا بۇ ئەمىننەو... ئەلەين: ئىمە ئەگەر
ئامىرىكى كۆمپىوتەر بىكرىن، ئەوئەشى كە دروستى كىردوئە خۇشى
لەگەلمانداىە و خۇى ئەزانىت چۆن كار ئەكات و لە ئەلفەوئە تا يا
شارەزايە تىايدا، ئايا گونجاوئە كە كەسىك كارەكەى شۆردنى
ئۆتۆمبىلە بانگ بىكەين بۇ ئەوئەى فىرمان بىكات چۆن ئەم ئامىرە
بەكار بەينىن!!! هىچ عاقلەك ئەمە ئالەت، بەلكو عەقل پىمان
دەلەت كە كەسى پىسپۆر بەو ئامىرە بانگ بىكە تاوئەكو چۆنىەتى
ئىشكردنەكەيمان بۇ روون بىكاتەوئە، ھەرئەھا چۆنىەتى
چاككردنەوئەى ئامىرەكە ئەگەر خراپ بوو.

ئەوئەش كە مەوئەكانى دروست كىردوئەو بەدى ھىئاوئە، ئەوئە خۇاى
بەندەكانە، بۆيە ئاسايىيە ئەو لە ھەموو كەس زانائىر بىت لەو
شئانەى كە سود يان زىيانيان پى دەگەيەنىت، ھەرئەھا ھەموو
گوپرايەلەك و دادوئەريەك وملكەچ بوونەك بۇ غەيرى خۇاى گەورە
جۆرىكە لە شىتتى و نەفامى و گىلى، نەفامىيەكە ھۆكارەكەى ئەوئەيە
بۇ كەسىك گوپرايەلەن كە نازانىت، كەسىكىش ئامۆزگارى لە نەفام و
نەزانىكەوئە وەربىگرىت ئەوا خۇشى توشى تىاچوون دەكات.

ئۆر بەداخەوئە ئەمە بەسەر ئىمەى موسلماندا روويداوئە، ئەوئەش
چونكە ئىمە داواى وەلاممان لە كەسىك كىردوئە كە وەلامەكەى لەلا

نيه، ھەروەك چۆن زۆرىك لە ئىمە نازانىت وشەى (ئىسلام) ماناى
چىه؟ كە تەسلىم بوون و ملكەچى تەواوہ بۆ فەرمان و نەھىيەكانى
خوای گەرە.

خوشكى داوینپاگم نەكەویتە نیو داوى بۆچوونە دژ بە
یەكەكانەوہ:

كاتىك نامۆزگارى ھەندىك لەو خوشكە بەرپۆزە بى لەچكانە دەكەیت،
بەكىكیان روت تیدەكات و دەلىت: : من موسلمانم و ئیماندارم و
نویژەكانم ئەنجام دەدەم لە كاتى خۆیدا و ھەندىك نویژى
سوننەتیش دەكەم، مانگى رەمەزان بەپۆژوو دەبم و حەجیشم
كردووہ و زیاتر لە جارێكیش ەمرەم كردووہ، مانگانەش بەشدارم
لە ھەندىك پڕۆژەى خێرخوازیدا، بەلام قەناعەتم بە بالاپۆشى
(حجاب) نى یە.

بەم خوشكە بەرپۆزە دەلىین:

گەر ئەو كردەوہ و پەرستشەنەى پى ھەستاویت و ئىستاش
بەردەوامى لە ئەنجامدانیدا لە ئیمان و تەسلىم بوون بە فەرمانەكانى
خواوہ سەرچاوەى گرتووہ، وە لە ترسى سزای خوایى وازت لەو
واجبانە نەھىناوہ، كەوايە لەبەرچى ئیمانەت بە ھەندىكیان ھەيە و

ئیمانن بھ ھەندیکى تریان نیھ لھ کاتیڭدا سەرچاوەى فەرمانە کھ
بە ک سەرچاوەیە .

ھەر وە ک چۆن ئەو نوێژەى ئەنجامى دەدەیت بە دەقى کتیبە کھى
خوای گەورە واجبە ، ئاوە ھاش بالاپۆشى واجبە و گومان لھ واجب
بوونیدا لھ کتیبى خوا و سوننەتى پێغەمبەردا ﷺ نیھ .

ئایا سەرژەنشنى خوای گەورە تەبىستوھ بۆ ئەوھى ئیسرائیل
بە ھۆى ئەنجامدانى ھەندیک لھ فەرمانەکانى خوا و وازھێنان لھ
ھەندیکى تریان ، خوای گەورە دەفەر مویت: ﴿ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ
الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا
تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾ البقرة: ٨٥ .

واتە: (مەگەر دەشیت باوە پتان بە بەشیکی (کتیبى خوا) ھەبیت و
بێباوە پین بە بەشیکی تری ؟ ئایا پاداشتى ئەو تان کھ ئەوکارە
دەکات جگە لھ سەر شوپى و سووکى نەبیت لھ ژيانى دنیادا ھىچى
تر ھەیە ؟ لھ پۆزى قیامە تیشدا دەگەرێنرێنەوھ بۆ ناو سەختترین
سزا ، خوای گەورە یش بى ئاگانى لھ و کارانەى کھ ئیوھ ئەنجامى
دەدەن .)

كى نه وهى له ياده كه له فرموده يه كى راستدا هاتووه (إِنَّ أَهْلَ
أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ، عَلَى أَخْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَتَانِ، يَغْلِي مِنْهُمَا
دِمَاغُهُ كَمَا يَغْلِي الْمَرْجُلُ وَالْقُمْقُمُ)^(١).

واته: سوكترين ئازارى دۆزهخ له رۆژى قىامه تدا پياويكه در
نه سكل له ژير پارتهى پيكانيدايه و له تاواندا ميتشكى ده كوليت.
كه ر نه م كه سه له وانه بيت كه كه مترین ئازار ده دريت له رۆژى
قىامه تدا، نهى نه بيت حالى نه و كه سه چۆن بيت كه خواى گه وه
هه ره شهى توندترین سزای لى ده كات وهك له ئايه ته كه دا هاتووه
كه وا ئيمانى به هه نديكى هه يه و وازى له هه نديكى تر هيناوه.
خوشكى ئازيزم..

له پيناو رواله تى ده ره وه و شانازى كردن به مۆديلى دونياييدا دوا
رۆژى خۆت ده فروشيت، وه خۆت بۆ بهرگه گرتنى نه م تۆله و سزا
تونده ئاماده ده كه يت؟ ئيمه هيوای هه موو خير و چا كه يه كت بۆ
ده خوازين له دونيا و له دوا پۆریشدا، وه داوات لى ده كه ين عه قل و
هۆشى خۆت بكه يت به دادوهر له م هه لبراردنه دا.

(١) بوخارى: (٦٥٦٢)، موسليم: (٢١٣).

گومانی سییه م:

ئیمان له دلدایه:

نه گەر پرسیار له یه کێك له و خوشکه به پێزان به کیت: له بهر چی
بلاپۆش نیت؟

دهلێت: "ئیمان له دلدایه. ئهم وهلامه دیارترین و بلاوترینی
وهلامه کانه له لایه ن ئه و خوشکه بێ له چکه نازیزانه وه، ئیمهش
له گه ل ئهم گومانه دا هه لویسته یه کمان هه یه.

سه رچاوه ی ئهم گومانه:

ئهو ان ئه یانه ویت ته فسیری هه ندیک له فهرموده کان به شیوه یه کی هه له
بکن، وهك ئهم فهرموده یه که ده فهرمویت: (إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَ
أَمْوَالِكُمْ، وَ لَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَ أَعْمَالِكُمْ)^(۱).

واته: خوای گه وره ته ماشای روخسار و سامانه کانتان ناکات، به لکو
ته ماشای دل و کرده وه کانتان ده کات.

ئه بینیت ئهو ان ئهم فهرموده یه بۆ واقعی خویان داده به زینن،
ئه مهش حه قیقه و بۆ مه به ستیکی ناهه قه، راسته ئیمان جیگا که ی
دله، به لام پیغه مبه ر ﷺ مه به ستی ئه وه نیه که ئیمان ته نها له دلدا

(۱) موسلیم (۲۲۶۴).

ته‌واو ده‌بیٚت و جیگا‌ک‌ه‌ی ته‌ن‌ها دلّه، به‌لکو له‌ فه‌رموده‌که‌دا
 ده‌یه‌ویٚت گرن‌گی دل‌سۆزی و ئیخلّاص روون‌بکاته‌وه له‌ قه‌بول بوونی
 کرده‌وه‌کاندا، و خ‌وای گه‌وره ته‌ماشای ش‌کل و شی‌واز ناکات وه‌ک
 ملکه‌چی (خشوع) له‌ نو‌یژدا و له‌ هه‌ندی‌ک شو‌یینی تر‌دا، به‌لکو
 ته‌ماشای دل و دل‌سۆزی نی‌ه‌ت ده‌کات که ته‌ن‌ها بۆ خ‌وای گه‌وره
 خ‌وی به‌کلایی کرد‌بیته‌وه.

خ‌وای گه‌وره ته‌ن‌ها نه‌و کرده‌وانه وه‌رده‌گریٚت که ته‌ن‌ها بۆ نه‌و بیٚت،
 بۆیه پی‌غه‌م‌به‌ر ﷺ فه‌رموی: (التَّقْوَى هَاهُنَا، وَ يَشِيرُ اِلَى صَدْرِهِ)^(۱).
 واته: ته‌ق‌وا و پار‌یزکاری لی‌ره‌دایه و ئاماژ‌ه‌ی بۆ سن‌گی خ‌وی کرد.
 خ‌اوه‌نی کت‌ی‌بی (ن‌زاهه المتقین) ده‌لیٚت: "فه‌رموده‌که مه‌به‌ستی
 نه‌وه‌یه پاداشتی کرده‌وه به‌ گو‌ی‌ره‌ی دل‌سۆزی و نی‌ه‌ت‌پاکی دل‌ه‌که‌یه،
 وه نه‌بیٚت بایه‌خ بدریٚت به‌ حاله‌تی دل و راست‌کردنه‌وه‌ی نی‌ه‌ته‌کانی
 و پاک‌کردنه‌وه‌ی له‌ هه‌موو وه‌سف‌ی‌کی خ‌راپ که خ‌وا پی‌ی
 ناخ‌ۆشه)^(۲).

(۱) موس‌لیم (۲۵۶۴).

(۲) ن‌زاهه المتقین (۲۵/۱).

پیناسه‌ی ئیمان:

ئیمانیش ته‌ن‌ها له د‌ل‌دا ته‌واو ناب‌یت و بوونی ئیمان له د‌ل‌دا به‌س ن‌یه
ب‌ۆ ر‌زگار بوون له ناگر و برد‌نه‌وه‌ی به‌ه‌شت، جه‌ماوه‌ری زانایانی
سون‌ه‌ت و جه‌ماع‌ه‌ت پ‌یناسه‌ی ئیمان‌یان‌یان ک‌رد‌وه‌ به‌وه‌ی:
(باوه‌ر ه‌ینانه به‌ د‌ل و وت‌ن‌یه‌تی به‌ زمان و ج‌یبه‌ج‌یک‌رد‌ن‌یه‌تی به‌
ک‌رد‌ه‌وه‌).

ئ‌ه‌م پ‌یناسه‌یه‌ له ه‌ه‌موو ک‌ت‌یبه‌کان‌ی ع‌ه‌ق‌یده‌دا ده‌بین‌یت، مه‌گر له
ش‌از‌ه‌کان‌دا نه‌ب‌یت، نه‌وانه‌ی که له‌سه‌ر په‌یره‌وی سون‌ه‌ت و
جه‌ماع‌ه‌ت ن‌ین.

به‌و س‌ی ش‌ته ئیمان ته‌واو ده‌ب‌یت:

با واداب‌ن‌ی‌ین که‌س‌یک به‌ زمان ئیمانی ه‌یناوه به‌لام به‌د‌ل باوه‌ری پ‌تی
ن‌یه، ده‌ی ئ‌ه‌مه کاری مونا‌ف‌یق و دو‌پ‌وه‌کانه، ه‌ه‌روه‌ها که‌س‌یک به
جه‌سته‌ی ک‌رد‌ه‌وه‌کان نه‌نج‌ام بد‌ات و به‌د‌ل ب‌روای پ‌ینه‌ب‌یت، نه‌وه‌ش
د‌یسان کاری دو‌پ‌وو و مونا‌ف‌یقه‌کانه، چون‌که مونا‌ف‌یقه‌کان له‌گ‌ه‌ل
پ‌یغه‌م‌به‌ردا ﷺ نو‌یژیان ده‌کرد و ج‌یه‌ادیان ده‌کرد و ده‌ یانبه‌خشی و
ده‌هاتن و ده‌چوون، به‌لام له د‌له‌وه ب‌روایان به‌ د‌ینه‌که‌ی خ‌وای گ‌وره
نه‌بو، خ‌وای گ‌وره‌ش ح‌وک‌می دو‌پ‌ووی و مونا‌ف‌یقی دا به‌سه‌ریان‌دا،
س‌زا‌که‌شی ن‌زیم‌ترین شو‌ینه له‌ناو د‌ۆزه‌خ‌دا.

ههروهه ها كه سىك به دل ئيمانى هه بىت و به جهسته كرده وه نه كات،
 نه مه يان ئيشى شه يتانه، چونكه شه يتان باوه پى به تواناى خواى
 گه وه هه به له زيندوو كرده وه و مراندندا، بۆيه داواى مانه وهى له
 خواى گه وه كرد تا وه كو رۆزى قيامهت و ئيمانى به و رۆژهش هه به،
 به لام شه يتان به جهسته كاره كهى نه نجام نه دا به گوڤرهى ئيمان كهى
 ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ
 الْكَافِرِينَ﴾ البقرة: ۳۴.

واته: (كاتىكيش به فرشته كانمان وت: سوژده به رن بۆ ئادهم (سوژدهى
 پىزو به فرمانى خوا، وه كو پووگه يه ك) سوژده يان برد، جگه ئيبليس نه بىت
 كه سه رپىچى كرىو خۆى به گه و ره زانى بهم كارهى كه وته پىزى
 كافره كانه وه).

ئايه تىك له قوراندنا نه هاتروه كه باسى ئيمان بكات و به داوييدا باسى
 كرده وه نه كات، وه به رده وام ده خوڤنيتته وه ﴿وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ﴾ كرده وه به ستراوه به ئيمان وه و هه رگيز لى جيانا بىتته وه.
 بهم خوشكه به پىزه ده لىين كه حه زى له بالا پۆشى نيه و
 بيان وه كه شى نه وه به كه ئيمان له دلدايه، پرسىارى لى ده كه ين چى
 ده كات گه ر بۆ نمونه نه و مامۆستا بىت له قوتا بخانه يه كدا و
 به پىوه به ره كهى داوايه كى لى بكات؟ وهك نوسىنى راپۆرتىك، يان
 نه نجامدانى كارىك وهك سه رپه رشتى كردن، يان وه رگرتنى
 وانه يه كى زياده، يان بىتته مامۆستايه كى يه دهك له جياتى يه كىك

لهو مامۆستایانهی که نههاتووه، یان هر داوایهکی تر، ئایا دهگونجیت و لیتی قبول دهکړیت گهر بلیت من باوهړ و قهناعه تم به داوای به پرتوه به ره که هیه، به لام داواکه ی جیبه جی ناکه م. یان ئایا به پرتوه به ره که نه وهی لی قبول دهکات؟ ئایا ناینده و دواړوژی نه مامۆستایه به ره و کوی ده پروات؟ نه مه نمونه یه که و په یوه سته به مړوځه وه... نهی چوڼ نه بیټ گهر کاره که به خواوه نندی مړوځه وه په یوه ست بیټ؟

نمونه ی به رز بو خوی گهره یه.

گومانی چوارەم:

خوا هیدایەتی نەداوم:

زۆریك لەو خوشكە بێ لەچكانە ئەم گومانە باس دەكەن بەم شیوازە: "خوا هیدایەتەم بدات، حەزم لە بالاپۆشییە، بەلام جارێك خوا هیدایەتی نەداوم، دوعا بكە خوا هیدایەتەم بدات".

ئەو خوشكە ی ئەم قسانە دەلیت دەكەوێتە هەڵەیهکی گەورەو، ئێمەش پرسیار لەو خوشكە بەرپێزە دەكەین: (چۆن خوا هیدایەتی نەداویت؟).

خۆ ئەگەر بلیت: من ئەزانم هیدایەت نەداوم، ئەوا ئەو خوشكە یەكێكە لەو دووانە:

یەكەم: تەماشای زانستی غەیبی كردوو لە كتیبی نادیاردا، وە لەو كتیبهوه زانیویەتی كە لەو ئافەرەتە ئاخەر شەپانەیه كە دواپۆژیان بۆناو ئاگرە.

دووەم: دروستكراویك هەوالی ئەو دواپۆژە ی پێ داوه كەوا ئەو لە هیدایەتدراوهكان نیە، ئەو دروستكراوەش یان فریشتەیه یان مرقیكە.

خۆ ئەگەر وەلامی سروشتی بۆ ئەم دوو گریمانە نەخیر بیست، كەواب چۆن زانیت كە خوا هیدایەتی نەداویت؟

ئەمە حالەتتە.... حالەتى دووھم: خۇاى گەرە لە كىتەپە
پىرۆزە كەيدا (كە قورئانە) روونى كىرەتەو كە ھىدايەت دور جۆرە:
۱. ھىدايەتى رىنمونى.

۲. ھىدايەتى خۇاى.

يەكەم: ھىدايەتى رىنمونى:

ئەم جۆرەيان واتە رىنمىشاندىن و رىنمونى بۇ ھەق و راستى،
لەمەياندا ئىمە ھەك مەۋە بەشدارىن لەگەل خۇاى گەرە و
بەدەيىنەر و پىغەمبەراندە، كەواتە خۇاى گەرە لە رىگەى
پىغەمبەرەن و كىتەپەكانىيەنەو رىگەى ھەق و رىگەى ناھەق بۇ
دروستكراو ھەرمان پى كراوەكانى خۇى روون دەكاتەو، ھەرودەھا
بانگخوازانىش لەگەل پىغەمبەراندە ئەم رىگەى بۇ خەلكى بە گىشتى
روون دەكەنەو، لىرەدا ھەمور لايەك ھەوبەشە لەم كارەدا.

دووھم: ھىدايەتى خۇاى:

ئەمەيان تايىبەتە بە خۇاى گەرەى تاك و تەنھاو، ئەویش دامەزدا
ندى ھەق و راستى لە دلەكاندا و دور راگرتنى دلەكانە لە تاوان و
يارمەتى دانىەتى بۇ بەردەوام بوون لەسەر رىگەى ھەق و
دامەزراو بەسەرى، ھەرودەھا خۇشويستىنوجوانكردنى ئىمانە لە
دلەكاندا و و ناشرىن كىردنى كوفر و لادان و ياخيپوونە بۇ ئەوانەى

وهلامى بانگى خوايى دهدهنهوه و شوپنى هيدايهت و رينموني نه
 دهكهون، نهه جوره هيدايهته له دواى جورى يهكه مهوه ديت،
 چونكه خواى گوره حق و راستى پيشانى هه موو كهس ده دات،
 لهه روهوه خواى گوره دهفه رمويت: ﴿وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ
 فَاسْتَحَبُوا الْعَمَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ﴾ فصلت: ١٧.

واته: (هۆزى - ثمود - يشمان رينموويى كرد بۆ ئيمان و چاكه
 كه چى حه زيان به كوئىرى كرد، تا چاوساغى و هيدايهت و ئيمان).
 خواى گوره تواناي سه رپشك كردنى به خشيوه به هه موو نهك پى
 كراويك له هه لباردنى ريگه ي حه ق يان ريگه ي خراپ و ناحه قدا، خو
 نهكه ر به ئاره زوى خو ي ريگه ي حه قى هه لبارد نهوا هيدايهتى
 خوايى به دوايدا ديت، وهك خواى گوره دهفه رمويت: ﴿وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا
 زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ﴾ محمد: ١٧.

واته: (ئهوانهش رپيازى هيدايهت و ئيمانداريان گرتوته بهر به گوفتارى
 پيغه مبهه) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقْوَاهُ﴾ هيدايهت و دينداريان گه شه دهكات و په ره ده سينيت،
 خوايش شاره زايى و پاريزگاريى و دلنيايى زياترى پييه خشين).
 نهكه ر به ئاره زوى خو ي ريگه ي ناحه قى هه لبارد نهوا گومراييه كه ي
 زياتر دهكات و له هيدايهتى خوايى پييه شى دهكات، وهك دهفه رمويت: ﴿قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدَدًا﴾ مريم: ٧٥. هه روهها

دەنەرموئیت: ﴿ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْفَاسِقِينَ ﴾ الصّف: ۵.

نمونەيەك بۆ ھىدايەتى خوايى:

مامۇستا شەعراوى نمونەيەكى جوان بۆ ئەم جۆرى ھىدايەتە
دېئىتەو، دەلىت: "نمونەى ئەمە وەك نمونەى پىاويكە پرسىياری
ناونىشانىك دەكات، دەگاتە پۆلىسى ھاتوچۆ و پرسىياری
شوینەكەى لی دەكات، ئەویش پیتی دەلىت: دەچیتە فلانە جادە و
پىچ دەكەیتەو بەلای راستدا و ئىنجا لای چەپ و ئىنجا جادەكەى
تر دەگریت و بالەخانەيەكت دیتە پىش كە رەنگەكەى وایە و
ناونىشانەكە لەوئىدايە".

مامۇستا شەعراوى دەلىت: "ئەم پىاوە لەنتوان دوو حالەتدايە، يان
ئەوہیە باوەر بە پۆلىسەكە دەكات و بەپیتی زانىيارىەكانى ئەو رىگە
دەگریت و دەپوات، ھەموو جارێك كە دەپوات و بەردەوام دەبیت
زیاتر لە شوینەكە و دۆزینەوہى ناونىشانەكە نزىك دەبیتەو. يان
پىاوەكە دەلىت: ئەو پۆلىسە درۆزنە. بۆیە بە پىچەوانەى قسەكانى
پۆلىسەكە رىگە دەگریتەبەر و تاوہكو زیاتر پروات زیاتر گومرا

دهبیټ و سه‌ری لی ده‌شیوټ، ئا نه‌مه‌یه چیرۆکی هیدایه‌ت و گومرایی^(۱).

نه‌وه نمونه‌یه‌کی جوان بوو له نزی‌کردنه‌وه‌ی نه‌و سوننه‌ته‌ خوا‌یه له هزماندا، بۆیه هه‌رکه‌سیک ریگه‌ی حه‌ق هه‌لبژێریټ خ‌وای گه‌وره یارمه‌تی ده‌دات و دامه‌زراوی ده‌کات، و هه‌رکه‌سیکیش ریگه‌ی ناحه‌ق هه‌لبژێریټ خ‌وای گه‌وره گومرای ده‌کات و له‌گه‌ڵ نه‌فس و شه‌یتانی خ‌ویدا به‌جیی ده‌هیلت.

به‌د‌وای ریگای هیدایه‌تدا بگه‌ڕی ده‌ستت ده‌که‌ویټ:
سوننه‌تی خوا به‌م جو‌ره‌یه له‌گه‌ڵ دروستکراوه‌کانی خ‌ویدا ﴿فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا﴾ ﴿۱۳﴾ فاطر: ۴۳.

واته: (نیتر تۆ نابینیت هه‌رگیز له یاساو به‌رنامه‌کانی خوا‌دا گۆپانکاری پیش بیټ، هه‌رگیز نابینیت یاساو به‌رنامه‌کانی خوا له نه‌خشه‌ی خ‌ویان لابه‌ه‌ن).

سوننه‌تی خ‌وای گه‌وره کاتیک ته‌واو ده‌بیټ و کامل ده‌بیټ که که‌سه‌که ده‌ست به‌ گۆپینی خودی خ‌وی بکات و هۆکاری نه‌و

(۱) نه‌م وته‌یه‌ی له وانه‌یه‌که‌دا به‌ناوی (ئایا مرو‌ف سه‌رپشکه له ژياندا یان نا) له کوهیت له هه‌شتاگاندا پیشکه‌ش کردووه.

گۆرپانکاریه شی که دهیه ویت به کاری بهینیت: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ
حَتَّىٰ يَغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ﴾ الرعد: ۱۱.

واته: (بیگومان خوا بارودۆخی هیچ قهوم و گه لیک ناگۆریت (له
خۆشیه وه بۆ ناخۆشی، یان له زه لیلیه وه بۆ سه ره به رزی، یان له
گرانیه وه بۆ هه رزانی) هه تا نه وان نه وه ی به خۆیان ده کریت
نه یگۆرپن و نه یکه ن).

بۆیه نه وه ی ریگه ی راست و هیدایه تی ده ویت، و داواش له خه لکی
ده کات بۆ نه و مه به سته دوعای بۆ بکه ن، پتویسته به دوا ی
هۆکاره کانیدا بگه ری. بۆ نه و مه به سته ش مه ریه م (سه لامی خوا ی
لی بیت) پتیشه وامانه، نه و ئافره ته پتویستی به خواردنه، و له
خراپترین حاله تی لاوازی دایه که ئافره تی پێدا گوزه ر ده کات نه ویش
حالته تی مندالبوونه، لیڤه دا خوا ی گه وره داوا ی کاریکی لی ده کات
که به به هیژترین پیاو نه نجام نادریت، خوا ی گه وره داوا ی لی
ده کات که قه دی دارخورما که بجولینیت، له کاتی که قه دی
دارخورما که گه وره و به هیژ و دامه زراوه و جولاندنی زۆر قورسه،
خوا ی گه وره پتیی ده لیت: ﴿وَهَزَىٰ إِلَيْكَ بِجُذْعِ النَّخْلَةِ﴾ مریم: ۲۵.

واته: (نه و دارخورمایه ش (که پالت پتوه داوه) که می که پایوه شینه).
مه ریه م له م حالته بی هیژیه دا نه یه توانی نه و داره به هیژه
بجولینیت، به لام خوا ی گه وره ده یویست ته نها هۆکاره که

بەکاربەئىت بەۋەى دەستى بخاتە سەر دارەكە، تاۋەكو ياساى
 ھۆكارەكان جىبەجى بىت و تاۋەكو سوننەتى خواى گەرە لە
 گۆرپانكارىدا بىتە دى، ئەنجامەكەشى ئاۋەھا بوو ﴿تُسَقِطُ عَلَيْكَ رُطْبًا
 جَنِيًّا﴾ ۵۹ مريم: ۲۵. واتە: (خورماى گەيپوت بەسەردا
 دەبارىتت).

ئەمە سوننەتى خواىە لە گۆرپىن و گۆرپانكارىدا، بۆيە ھەرگىز ناكرىت
 ئىماندارىك لە يەككە لە مالەكانى خوادا بىمىننەتەۋە (با ئەو مالە
 مەككەى پىرۆزىش بىت) ئەنجا دابنىشيت و خواپەرستى بكات و
 داۋا لە خواى گەرە بكات رىق و رۆزى بۆ بنىرتت. ھەرگىز ناكرىت
 خواى گەرە دوعاكەى قەبول بكات بەبى ئەۋەى ئەو ئىماندارە
 ھۆكارى دەستكەوتنى رىق و رۆزى بەكار بىتت، چونكە ئاسمان
 زىر و زىو نابارىتت.

خوشكى ئازىز دەى تۆ ھۆكارەكانى ھىدايەت بەكار بىتتە بە
 پشتىۋانى خوا دەستت دەكەۋىت، لەو ھۆكارانە دوعا و نزا كردنە بۆ
 دەسكەوتنى ھىدايەت، ھەرۋەھا ھەلپژاردنى دۆست و ھاۋەلى چاك،
 رووكردنە قورئان و خويندەنەۋەى بە تىگەيشتنەۋە، رووكردنە ئەو
 كۆمەل و كەسانەى كە بۆ يادى خوا دادەنىشن و كۆدەبنەۋە،
 گۆيگرتن لە وتارى ئايىنى و كاسىتى ئايىنى و خويندەنەۋەى كىتبە
 ئايىنىەكان، پىش ئەمانەش ھەمووى وازمىنانە لە ھەموو ئەو
 شتانەى كە دوورت دەخەنەۋە لە رىگەى ھىدايەت و خواناسىن،

وهك: هاوهلی خراب، خویندنه وهی گوڤاری ناست نزم، به دواچوونی
نه و بهرنامه ته له فریونیانه ی که هانی په یوه ندیه حه رame کان ده ده ن
له فلیم و زنجیره فلیم و هتد....، که شتکردن له گه ل گه نجی
نامه حه رم، په یوه ندیه ته له فونی کان له گه ل گه نجاندا و شتانی تر
له و کارانه ی که ریگرن له ریگه ی میدایه ت و خواناسیندا.

گومانی پینجه م:

شوونه کردن

هەندیک جلی بالاپۆشی لەبەر ناکەن بە بیانوی ئەوەی دەترسن
شویان دەست نەکەوێت. ئەمە گومانیکە شەیتان دەیخاتە دەروونی
هەندیک لەو خوشکانەیی کە بالاپۆش نین، ئەمەش لەوتۆ
سەرھەڵدەدات کە گواپە لاوان نایەنە پیشەوە بۆ داواکردنی کچیک
تاوەکو جەستە و قژو جوانیەکی نەبینن، خۆ ئەگەر ئەو کچە
بالاپۆش بیت ئەوا شتیکی ئەوتۆ لەو کچە نابینن تاوەکو هانی بدات
و بیتە پیشەوە بۆ داواکردنی، بەلکو زۆریک لە دایک و باوکان ئەو
بۆچونەیان هەیە و رێدەگرن لە بالاپۆشی کچەکانیان لەپێناوی ئەو
ئامانجەدا. ئەم گومانەش لە دوو لاوە یان دولایەنەووە وەلام
دەدرێتەووە.

لایەنی یەكەم: لایەنی تیۆری:

ئەویش ئەوەیە کە جوانی هەرچەندە ھۆکاریکی سەرەکیە لە
شووکردندا، بەلام تەنھا ھۆکار نیە بۆ شووکردنی ئافرەت، وەك
پێغەمبەری خوا ﷺ ھۆکارە جۆراوجۆرەکانی روونکردۆتەووە کە

ئافرەت لە پێناویدا ماره دەکریت و فرمویەتی: (تُنكحُ المرأةُ لأربعٍ :
 لمالِها و لحسَبِها و لجمالِها و لدينِها ، فاطْفَرُ بذاتِ الدِّينِ تَرَبَّتْ يداك) ^(۱).
 واتە: ئافرەت لە بەر چوار شت داوا دەکریت یان ماره دەکریت: لە بەر
 مال و سامانەکی، لە بەر پایە ی کۆمەڵایەتی، لە بەر جوانیەکی، و
 لە بەر دینەکی، تۆ هەولێدە دیندارەکت دەست بکەویت با توشی
 خەیر و فەر بیت.

خەمی خەلکی بەو جوۆرەییە و ئەوان تەنھا سەیری جوانی ناکەن،
 بەلکو چەند ھۆکاریک ھەن لە گەڵ جوانیدا، یان جگە لە جوانی
 ھۆیەکی تر ھەیە لە ھەلبژاردنی خێزاندا، بەلام ئەو خوشکانە یان
 ئەو دایک و باوکەنە و ئەزانن جوانی ھەموو شتیکی، یان جوانی
 تەنھا ھۆی سەرەکیە و ئەکریت ھۆکارەکانی تر پشتگوێ بخریت و
 وازی لی بھێنریت، بەلام ئەمە پێچەوانەی نەریتی خەلکییە.

(۱) بوخاری: (۵۰۹۰)، موسلیم: (۱۴۶۶).

لايهنى دووهم؛ لايهنى واقيعى؛

لهوانه يه بى له چكى و بى بالاپوشى ھۆيەك له ھۆيەكان بىت بۆ ژن
نەھيئانى كۆمەلەك له لاوهكان و دووركەوتنەوھيان له و كۆمەلە
خوشكە بى له چكانە، ئەويش لەبەر ئەوھى ئەو كۆرە لاوانە
گومانىيان له لا دروست دەبىت و دەلەين ئەم جۆرە كچانە لەبەر
ئەوھى گۆي بە ھەرمانى خواي گەورە نادەن كە بالاپوشىيە كەوابور
دور نىە گۆي بە شتى تىرش نەدەن، چونكە شەيتان كارەكانى
ھەنگاو لەدواي ھەنگاو ئەنجام دەدات، ھەرچەندە واقيع ھەندەك
جار بەم جۆرە بۆچوونە رازى نىە، بەلام ئەمە حالەتى زۆرىيە
لاوهكانى ئەمڕۆمانە، ئەوان سورن لەسەر داواكردنى ئەو كچانەي كە
پابەندن بە بالاپوشىيەوھ و ناو و ناوبانگيان باشە ئەگەر چى لاوھە
خۆي لە كەسە گەرموگۆر و پابەندەكان نەبىت بە دىنەوھ.

گومانی شەشەم:

مندالیتی

ئەم گومانەش زۆرتر دایکان و باوكان دەيلىنەو، لەگەڵ هەندىك
لە خوشكانەى كە بى لەچكن، تويزىك خوشك هەن زۆر جار نيازى
بالاپوشيان هەيه، بەلام بەهۆى ئەم گومانەو كاتەكەى دوا
دەخەن، ئەم رايەش زياتر لە حەز و ئارەزوو و نزيكترە تاوەكو
گومان، ئەوان زۆر جار بەم جۆرە وەلامت دەدەنەو: (گوناھە لە
چيژوەرگرتن لەم ژيانە خوشە بى بەشيان بكەين، كچەكەم هيشتا
مندالە و حەزى لە جل و بەرگى جوانە، زۆر حەزى لە جلى جوانە و
زۆر ئارەزووى جۆرەكانى قزىبەستن دەكات، كاتىك جوانى خۆى
دەردەخات زۆر ئاسودە دەبيت و زياتر چيژ لە ژيان وەردەگريت،
دەى كەوايە بۆ ريگري لى بكەين و بەم منداليە ريگەى ئاسودەى
لى ببەستين، خۆ ئەگەر ئيمە شەمەندەنەفەرەكە بەجىي هيشتوين،
بۆ بيهلەين بەم خيڤايە ئەويش بەجى بهيلىت).

مندالى بەلای دايك و باوكانەو تاوەكو بيست سالى دريژە
دەكيشت، و ئەو كچە لە تەمەنى سيانزە ساليەو دەكەويتە بى
نويژيەو، كەچى لەبۆچوونى ئەواندا هيشتا مندالە.

وتەيەك بۇ دايك و باوكان؛

ئەو دايك و باوكانەى رېگرن لە بالاپۇشى كچەكانياندا بە بيانوى
منداليتيهو، لە راستيدا لىپرسراويه تيكي گەورەيان لە ئەستۇدايە
بەرامبەر خوای گەورە لە رۆژى دواييدا.

كچ كە دەگاتە كات و تەمەنى بى نوپى بەپىي شەرىعت بالاپۇشى
لەسەر واجب دەبىت، و ئەو دايك و باوكەى كە رېگەى بالاپۇشى لى
دەگرن توشى گوناھىكى گەورە دەبن، و خوای گەورە لە رۆژى
قيامتدا لەو بارەيەو پرسىاريان لى دەكات: ﴿وَقَفُّهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ﴾
﴿الصفات: ۲۴﴾.

واتە: (لەكاتى راپېچ كردنياندا فەرمان دەدرىت: ئادەى
بيانوہستين، بىگومان ئەوان بەرپرسىارن).
مەرۋەھا پىغەمبەرى ئازىز دەفەرموئەت: (كلكم راع، و كلكم مسؤول
عن رعيته)^(۱).

كەوابو باوك شوانى يەكەمە لەناو مال و خىزاندا و ئەويش
لىپرسراوى يەكەمە لە رۆژى قىامتدا بەرامبەر ھەر تاكىكى ئار
خىزانە، دەبا ئەو باوكە لەخۆى بپرسىت ئايا كچەكەى چەند كوپى
لاو توشى فيتنە دەكات و ئەبىتە ھۆى لەرېگە دەرچوونيان؟

(۱) بوخارى (۱۰۰/۱۲).

كچەكەش خۆى توشى چەند رەفتارى خراپ دەبىتتەو لە لاين ئەو
گورانهو؟.

وتەيەكى خۆشەويستى بۆ ئەو خوشكە بچوكەمان:
خوای گەرە شايەتە كە ئيمە لە سزای خوایی دەترسين بەرامبەر
بە تۆ، و ئيمە سورين لەسەر رزگارکردنت لە ھەموو ئەو
مەترسيانەى كە رووبەرووی تۆ دەبنەو لە دۇنيا و قيامەتدا،
چونكە ئەمە ئەرک و واجبى مۇسلمانە بەرامبەر برا و خوشكى
مۇسلمانى خۆى.

لەو مەترسيانەى كە توشى خوشكى بى لەك دەبىتتەو لە دۇنيا و
لە قيامەتدا ئەوانەيە كە پيغەمبەرى خوا ﷺ باسى کردون،
(سَيَكُونُ فِي آخِرِ أُمَّتِي رَجَالٌ يَرْكَبُونَ عَلَى سُجُجِ كَاشِبَاهِ الرِّجَالِ يَنْزِلُونَ عَلَى
أَبْوَابِ الْمَسَاجِدِ نَسَاؤُهُمْ كَاسِيَاتٌ عَارِيَّاتٌ عَلَى رُؤُوسِهِنَّ كَأَسْنَمَةِ الْبُخْتِ
الْعِجَافِ، الْعَنُوهُنَّ فَإِنَّهُنَّ مُلْعُونَاتٌ)^(١).

خوشكى ئازيزى بى لەك و دور لە بالاپۆشى ئەزانيت مانای
(اللعه) چييه؟ (اللعه) واتە: دەرچوون لە رەحمەتى خوا. و
لەو فەرمودەيەى باسکرا پيغەمبەر ﷺ فەرمان بە ھەموو
مۇسلمانێك دەکات كە ئەو توێژە لە ئافرەتان بەر لەعەت بەدەن،
ئەوانیش کۆمەلێك ئافرەتن كە جلیان لەبەر کردوو بەلام شوینی

(١) مۇسنەدى ئىمام ئەحمەد (٢٦/١٢) و سەحیحى ئىبنو حىببان: (٥٧٥٢).

فیتنه و عورەتیان دانهپۆشییوه، وهك ئهوه وایه هیچیان له بهردا نه بێت.

له فهرمودهیهکی تردا پێغه مبه‌ر (ﷺ) ده‌فه‌رمویت: (صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا، قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ، وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلَاتٌ مَائِلَاتٌ، رُؤُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ، لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ، وَلَا يَجِدْنَ رِيحَهَا، وَإِنْ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةٍ كَذَا وَكَذَا)^(۱).

له‌م فهرموده‌یه‌دا وه‌سفێکی وردی ئه‌م توێژه‌ی ئافره‌تان کراوه، ئه‌ویش:

۱- داپۆشراوه به هه‌ندێك جلوه‌رگ به‌لام نیوه روتیكه چونكه ئۆرپه‌ی جه‌سته‌ی به‌ده‌ره‌وه‌یه و ئه‌و شوینانه‌ی جه‌سته‌ی به‌ده‌ره‌وه‌یه كه ئاره‌زووی پیاو ده‌ورژێنیت، وه‌ك ران و شان و سنگ، وه‌ ئه‌و شوینانه‌ی كه داپۆشیوه ته‌واو نیه داپۆشینه‌كه شه‌رعی نیه چونكه جه‌سته‌ی ده‌ركه‌وتوو ئه‌ویش له‌به‌ر ته‌سكی یان ته‌نکی جله‌كه و وه‌ك ئه‌وه وایه روت بێت هه‌رچه‌نده داپۆشراوه.

۲- له‌ رێكردندا لار و له‌نجه‌ ده‌كه‌ن و به‌وه‌ش دلی كوپان راده‌كێشن و ئاره‌زویمان ده‌جولێن.

(۱) موسلیم: (۲۱۲۸).

۳. له قزداهیتنان و تهسریحهی قزهکانیاندا و دانانی باروکه له سهر
سهریاندا بهجوریکه که له بهرزایی سهر پشٹی و شتر دهچیت.

له فرموده که دا نه و راستیه روون دهکاته وه که نه م تویره
نافره تان بییه شن له بههشت، بهلکو له بونی بههشتیش بی
بهشن، هرچنده رحمت و بهزهیی خوی گوره ناسمانه کان و
زهوی دهگریته وه، که چی پیغمبری خوا (ﷺ) فرمان به
موسلمانان دهکات که دوعا له و تویره بکن بۆ دهکردنیان له
رحمتی خوا (العنوهن فانهن ملعونات).

خوشکی نازیز نیمه ته نه خیر و چاکه مان بۆتو دهویت، دهرسین
توشی سزا و نازاری دنیا و قیامت بیت، بویه له قولایی
دلکه نمانه وه ناواته خوازین که له هه موو خراپه یه ک به دور بیت و
دلکه ت پر بیت له و نوره خواییه که کورانه وه ی نیه، خوی
گوره به سهر شهیتانه کانی مروڤ و جنوکه دا زالت بکات،
ناواته خوازین بریار بدهیت و نه و که له پچه یه بشکینیت و نازاد بیت
له دلی حه ز و ناره زوه خراپه کان و بگه یته جیهانی نازادی و
سهر به رزی و ریز و حه وانه وه ی دهروونی و پاکی و داوین پاکی.

ئايا گەرەنتى تەمەنى خۆت دەكەيت؟

خوشكى بىي لەچك:

كاتىك بالاپۇش نابىت بە بيانوى مندالى تەمەنەو، ئايا گەرەنتى
تەمەنى خۆت بۇ چەند ساتىكى كەم دەكەيت؟ ئايا كاتى مردنى
خۆت دەزانىت، يان كەسىك ھەوالى ئەو كاتەى پىي داويت؟ خۇ
ئەگەر وەلامەكەت نەخىر بوو، دەى كەوايە لەوانەىە دواى يەك سالى
تر تۆ بمرىت، يان لەوانەىە يەك مانگى تر، يان ھەفتەىەكى تر، يان
رۆژىكى تر، يان سەعاتىكى تر، يان خولەكىكى تر.. ئەوانە ھەموى
گرىمانەن چونكە ئىمە كاتى مەرگى خۇمان نازانىن، خوشكى نازىزم
مردن تەنھا لە دەرگای كەسە بەتەمەن و نەخۇشەكان نادات و
بەس، بەلكو سەردانى لەش ساغ و پىر و لاو دەكات، تەنانەت
سەردانى مندالى شىرەخۆرەش دەكات، و نمونەش لە واقىعى
حالىماندا زۆرە.

چەند چىرۆكىكى واقىيى

چىرۆكى يەكەم: توشبوونى لەناكاو

پىارىك كە ئەندامى ئەنجومەنى گەلە (لە ولاتىكدا) لە تەواوى
تەندروستى و چالاكىتىدا لە لوتكەى لاوتىدا دەبىت، لەناكار نوشى
جۆرە ئايرۆسىك دەبىت لە مېشكىدا، لە چەند ساتىكى كەمدا ئەم
پىارە بۆ تۆپەلە گۆشتىك دەگۆرپىت و ئاگاي لەخۆى نامىنىت و
دەمرىت.

چىرۆكى دووهم: مردن نەخۆش و لەش ساغ ناناسىت:

ئەفسەرىكى گەرە لە سوپادا (خاوەنى جەستەيەكى پتەو بوو و
ھارارى لە ھىچ نەخۆشپىيەك نەكردو)، خاوەنى ماسولكەى بەرز و
بەمىز بوو، لە ناوچەكەى خۆشىدا كەسىكى چالاک بوو، شەويكىيان
دەنووت، سەرلەبەيانى داىكى دەيەووت خەبەرى بکاتەو، سەير
ئەكات ھەموو جەستەى وشك بوو و ۋەلام ناداتەو، تومەز مردن
لەكاتى نوستندا بۆتە ميوانى.

چىرۆكى سىيەم: ھاۋەلەكەم سوتا:

باۋكى عەبدوللا دەلىت: نازانم چۆن ئەم چىرۆكەت بۆ بگىرمەۋە ى
ماۋەيەك پىش ئىستا خۆم يەكك بووم لە كەسەكانى ناو چىرۆكەى
و بوو بەھۆى گۆرىنى رىپەۋى ژيانم، لەپاستىدا برىارم دابوو كە
باسى نەكەم، بەلام دواتر ھەستم بە لىپرسراۋىتى بەرامبەر خۋاى
گەرە كرد و ھەرۋەھا بۆ ئاگادار كردنەۋەى ھەندىك لەو كۆرە
لاۋانەى لەخوا ياخى دەبن و ھەندىك لەو كچانەى بەدۋاى گومانىكى
قەلبدى رادەكەن و .. ناۋى خۆشەويستىه! ئىمە سى ھاۋرى بوين
گەمە و گالتە و سەرەپۆى و ھەلەشەيى كۆى كردبوۋىنەۋە...
نەخىر.. چۋار بوۋىن، چونكە شەيتان چۋارەممان بوو.. بۆ
راۋكردنى كچانى گىل و سادە لەمال دەرەچۋىن، بەقسەى شىرىن
دە مانخەلەتاندن و وردە وردە دەمان بردن بۆ باخ و باخاتە
دورەكان.. لەۋىدا توشى شۆك دەبوون كاتىك دەيانىنى ئىمە ۋەك
گورگ پەلامارىيان دەدەين و بەزەيىمان بە پارانەۋەكانىاندا
نايەتەۋە، لەپاستىدا دل ۋەست و سۆزمان مردبوو.

شەۋان و رۆژانمان بەمجۆرە بەسەر دەبرد لەناو باخ و خىۋەتگا و
ئۆتۆمبىلەكانى لىۋار دەريادا.. تاۋەكو ئەو رۆژە ھاتە پىش كە
ھەرگىز لە بىرم ناچىتەۋە... ۋەك جاران بۆ باخە دورەكان بەپى
كەۋتىن و گەشتىنە شوپىنەكە... ھەموو شت ئامادە بوو... نىچىر بۆ
ھەريەكەمان، شەرابى نەفرىن لى كراۋ، تەنھا شتىكىمان بىر چۈرۈر

ئەۋىش خواردن بوو، دواى كەمىك يەككىمان بۇ كرىنى ژەمى شىۋان
بە ئۆتۈمبىلەكەى خۆى بەرەو شار بەرپىكەوت.

ساعات نىزىكەى شەشى ئىۋارە بوو، چەند كاتىزىرىك تىپەپى و ئەو
ھەر نەھاتەۋە... كاتىك ساعات گەيشتە (۱۰)ى شەر توشى
دەپراۋكە بووم بۇ ھارەلەكەم، بۆيە بە ئۆتۈمبىلەكەى خۆم بەپى
كەرتەم بۇ ئەۋەى بەدوايدا بگەپىم و ھەۋالى بزەنم، لەپىگە ھەندىك
بلىسە ئاگرم چاۋپى كەوت كە لە ھەردوۋ دىۋى جادەكەۋە بوو
ھىشتا نەكوزابويەۋە، كە گەيشتە نىزىكى ئاگرەكە توشى شۆك
بووم كاتىك زاننم كە ئەمە ئۆتۈمبىلى ھارپىكەمە و ۋەرگەپاۋە و
كەۋتوۋە بەلەيكدا و گرى تى بەرېوۋە، ۋەك شىت ھەلمەتم برد و
ويستم لە ئۆتۈمبىلە پىر لە ئاگرەكە دەرى بەيىنم.. واقم وپما كاتىك
بىنىم نىۋەى لاشەى سوتاۋە!... بەلام ھىشتا لە ژياندا بوو.. خىرا
گواستەۋە بۇ سەر زەۋىيەكە و دواى دەقىقەيەك چاۋەكانى كىردەۋە
و بەدەم وپىنەۋە دەيوت: ئاگر... ئاگر..

بىرپارمدا خىرا ھەلى بگرم و بە ئۆتۈمبىلەكەى خۆم بەرەو
نەخۇشخانەى بەرم... بەلام بە دەنگىكى پىر لە گرىانەۋە پىى وىم:
سودى نىە... تازە ناگەمە نەخۇشخانە..

فرمىسك بە چاۋەكانمدا ھاتنە خوارەۋە، ئەۋەتا ھارپىكەم بە
بەرچاۋمەۋە دەمرىت...

لە ھارۋاكرىنەكەى واقم وپما كە دەيوت: چى بلىم؟! چى بلىم؟!

به سه ساميه وه ته ماشام كردوليم پرسى: چى به كى بليت؟!.

وهك له چالتيكى قوله وه وه لام بداته وه وتى: الله.

هستم به ترسيك كرد كه جهسته وه هست وه شمشى داگر
كردبوو.. له پريكدا هاورپكهم هاورپكى گهره لى به رز بويه وه..
ئينجا دوا هه ناسه لى دا وه واو بوو..

روژگار تپه پين، به لام ديمه لى هاورپى كوچكرد وه كه هاورى
ده كرد وه ناگره كه ده بخوارد وه وئيش ده يوت: چى بليت؟.. چى
بليت؟.. هه رگيز له بيرم ناچيته وه...

ئينجا له پر له خوم پرسى: ئه لى من؟ من چى بليت؟!... چاوه كانم
پر له فرميسك بوون وه له رزيكى نامو دايگرتم، له هه مان كاتدا گويم
له بانگدهرى بانگى به يانى بوو كه بانگى ده كرد: الله اكبر.. الله
اكبر... اشهد ان لا اله الا الله... اشهد ان محمداً رسول الله.. حى
على الصلاه.. ههستم كرد كه وه بانگه تاييه ته به من، بانگم
دهكات تاوه كو په رده يهك داده وه به سه سه رده مى تاريكى
زياندا... بانگم دهكات بو ريگاي نور وه هيدايت.. بويه خوم شت
وه ئينجا ده ستونويزم هه لگرت وه جهستم له وه پيسسيانه پاكرده وه
كه ساله هايدا تيايدا نوقم بوو بووم.. نويزه كه م نه نجام دا وه وه
روژه وه يهك فهرزم له ده ست نه چوه، سوپاسى وه خواهيه ده كه م
كه شايشته لى سوپاسه، ئيستا من مروفتيكى ترم وه پاكي وه بيگهردى
بو وه خواهيه لى كه حاله ته كان ده گورپيت، به يارمه تى خواهى گهره

له ئاماده باشيدام بۆ عه مه ره .. پشت به خوا هه جيش ده كه م ..
نه مه نيش به ده ست خوايه "

چیرۆکی چوارەم: دوو گۆتایی دژ بەیەك:

"قۆناغی بەكەمی خۆیندەم لەگەڵ دایك و باوكدا و لە ژینگەبەكی چاك و پاكدایە سەر برد... لە كاتی گەڕانەوەمدا لە نیوەشەوێكی درەنگدا گویم لە نزا و دوعایەكانی دایك دەبو، لەكاتی نوێژە درەنگ كاتەكانیشدا گویم لە دەنگی باوكیشم دەبو، سەرم سوپدەما لە درێژی نوێژەكانی، بەتایبەتی لە كاتی زستاندا كە خەوتن لەگەڵ خۆشتەر و شیرینترە، سەرم سوپدەما و دەمگوت: باوكم چەند خۆراگر و بەسەبرە، هەموو رۆژێك ئاوەهایە، شتیكی سەیرە، نەمەزانی كە ئەم نوێژە حەوانەوێ ئیماندارە و نوێژی پیاوچاكانە، لە جیگەكەیانەو رادەپەڕن بەمەبەستی دوعا و موناجاتی خۆی گەرە.

دوای تەواو كردنی قۆناغی خۆیندەم سەربازیم، هەستم كرد كە گەرە بووم و دووریم لە خواوە زیاتر و گەرەتر بوو، هەرچەندە ناوبەناو گویم لە كۆمەڵێك ئامۆژگاری دەبو.

دوای تەواو كردنی خۆیندەم لە شارێكی تری دوور لە شارەكەیی خۆم دامەزرا، ئازاری غەریبی لەسەر دەروونم كەم بویەو كاتیك هاوڵەكانی خۆم لە كارەكەدا ناسیەو.

دەنگی قورئان لەگوێكانم داڕابوو، دەنگی دایك لە گوێكانم داڕابوو، ئەو دەنگەیی كە بۆ نوێژی بەیانیان هەلی ئەساندم و هانی ئەدام لەسەری... ئیستا بەتەنها ئەژیم، دوور لەو كەشە خێزانییەیی كە پێشتر تیایدا بووم، لە كارەكەمدا بۆ چاودێری كردنی رێگەوبانە

خېرامگان و دهوړو پېشتی شمار ناراسته گرام، بۇ پارېزگاری له
 ماسايش و چاودېری ريگا و يارمه تيدانی ليقه و ماوان... کاره کهم
 روزانه تازه ده بويه وه و به نارامی ده ژيام، به وپه پری گړنگی و
 دلسوزيه وه کاره کهی خومم نه نجام ددها، به لام له قوناغېکدا
 ده ژيام که شه پوله کان له يه کيان ددها و به روزنزميان ده کرد، له بهر
 زوری کات و کهمی دوست و ناسراو تی راده مام و نه مننه زانی چی
 بگم، ورده ورده ههستم به بیژاری ده کرد، کهس نه بوو بۇ
 دینه کهم هاوکاری و يارمه تيم بدات، به لگو پیچه وانه کهی راست بوو،
 له دیمه نه دووباره بووه کانی روزانه ی ژيانم رووداوی ئوتومبیل و
 برینداره کان بوون، به لام نه و روزه روزیکی جودا بوو، من و
 هاو له کهم له لایه کی ریگا که وه وه ستابوین و قسه مان بۇ یه کتر
 ده کرد، له پریکدا گویمان له دهنگی پیکدادانیکی گوره بوو،
 ئوتومبیلکمان بینی رووبه پوو له وی تری داوه، خیرا بۇ جیگی
 کاره ساته که رمانکرد “ بۇ رزگارکردنی برینداره کان.

رووداوئک بوو باس ناکریت... دوو کهس له ئوتومبیله کهدا بوون و له
 حاله تنکی خراپدا بوون، له ئوتومبیله که دهرمان هینان و له سهر
 زهویه که پالمان خستن، رمانکرد بۇ دهرمانی خاوهنی
 ئوتومبیلی دووه م، به لام نه وکۆچی دواپی کردبوو، گه پاینه وه بۇ لای
 دوانه کی یه که مجار ، نه وانیس له گیانه لادا بوون، هاو له کهم
 ویستی شایه تومان بخاته سهر زوبانیان، بلین: لا اله الا الله... لا اله
 الا الله... به لام دهنگی گورانی یان لی بهرز بویه وه، هه لویسته که

ترساندمى، ھاۋەلەكەم بە پېچەوانەۋە ھالەتى مردوۋانى دەزانى،
شاھتومانى بۇيان دووبارە دەكردەۋە...

بە بېدەنگى ۋەستابووم و ھېچم نەدەكرد و چاۋەكانم زەق زەق
دەيانپروانى، لە ژيانمدا ھەلۋىستىكى لەم جۆرەم نەبىنىبوو، بەلكو
بلى پىشتر ھالەتى مردنم نەبىنىبوو و بەم شىۋازەش، ھارپىكەم
ھەر شاھتومانى دووبارە دەكردەۋە و ئەۋانىش ھەر بەردەۋام بوون
لە گۆرانى وتن... سودى نى، دەنگى گۆرانىيەكە وردورده كەم
دەبويەۋە، يەكەمىيان بېدەنگ بوو.. دوۋەمىشيان ھەر دوابەدۋاى
ئەۋ پېدەنگ بوو، جولە نەما.. دونىايان بەجىھىشت.

بۇناو ئۆتۈمبىلەكەى خۇمان ھەلمانگرتن، ھاۋەلەكەم ۋرتەى لىۋە
نەدەھات، ماۋەيەك بەبېدەنگى رۆىشتىن و پاشان ھاۋەلەكەم باسى
مردن و ئاخىر شەپى بۆدەكردم، كە مرۆڭ كۆتايى ژيانى يان خىر
دەبىت يان شەپ، و ئەم كۆتايى و دواساتەى ژيانى مرۆڭ بەلگەن
لەسەر ئەۋ كارانەى كە زۆرجار لە ژيانىدا ئەنجامى داۋن... ئىنجا
چىرۆكىكى زۆرى بۆ گىپرەمەۋە كە لە كىتپە ئىسلامىيەكاندا باس
كراپوون، و چۆن ھەموو كەسىك كۆتايى ژيانى بەۋجۆرە دەبىت كە
لە دەرەۋە و ناۋەۋەيدا رەنگى داۋەتەۋە، بە باسكردنى مردن و
مردوان رىگەكەمان كۆتايى پى ھىنا، دىمەنەكە تەۋاوتر دەبوو
كاتىك بىرم دەكەۋتەۋە كە ئىمە مردوومان پىيە و مردوومان
ھەلگرتوۋە... لە رووداۋەكە ۋانەيەكم ۋەرگرت و لە مردن ترسام.

ئەو رۆژە نوپۇزىكى پىرلەخشوع و ملکہچىم ئەنجامدا، بەلام ئەو
مەلۇست و رووداوەم و رده و رده لەبىر چوئەو و دىسانەو و بۆ
رەفتار و خوى جارام گەرامەو... ھەرەك ئەو دوو پىاوەم
نەبىنبىت كە كارەساتەكەيان بەسەر ھاتبوو، بەلام لەراستىدا
گۆرانىم لەبەرچا و كەوت و ھەك جارام ھەزم لى نەدەكرد، ئەو ھەش
لەو ئەچىت بەھۆى گۆگرتنم بىت لە گۆرانى دوو پىاوەكە لە
سەرەمەرگدا... لەسەيرو سەمەرەكانى ژيان..

دواى ماوەيەك "زىاتر لە شەش مانگ، رووداوىكى سەرسۆرھىنەر
رويدا، كەسەك زۆر ئاسايى ئۆتۆمبىلەكەى خۆى لىي دەخورى، لە
يەكەك لەو نەفەقەنەى كەبەرەو شار دىت ئۆتۆمبىلەكەى پەكى
دەكەوت، ئەویش لە ئۆتۆمبىلەكەى دادەبەزىت و دەبىنبىت
پەنچەرە، كە سندوقەكەى دەكاتەو بۆ داگرتنى تايە سپىرەكەى،
ئۆتۆمبىلىكى خىرا دىت و لەدواو لىي دەدات و بەخەستى برىندارى
دەكات... من و ھاوپیەكەم (نەك ھاوپی پىشوم) ئامادەبوین و
بۆناو ئۆتۆمبىلەكەى خۆمان ھەلمانگرت و پەيوەندىمان بە
نەخۆشخانەو كەرد بۆ پىشواى كەردنى، لاوێك لە چلەپۆى
لاوتىداوو، شىواى لەو ئەچوو كە كەسەكى پابەند بىت بە
دىنەو، كەبۆناو ئۆتۆمبىلەكە ھەلمانگرت گۆيمان لە ورتەيەك بوو،
بەلام لەبەر پەلەكەردن نەمانزانى چى ئەلەيت، دواى ئەو ھەلمانگرت
و بەپى كەوتىن، گۆيمان لە دەنگىكى زۆر جىاواز بوو... لاوێكە
فەردان ئەخوینىت، بە دەنگىكى تەپى خوش... سبحان الله

نەتەوت ئەم لاوہ بریندارہ، خوین ھەموو جلەکانی داپۆشیبوو،
 ئیسکەکانی ھەموو شکابوون، بەلکو وادیاربوو کە لە لیواری
 مەرگدايە، بەدەنگیکی خوش قورئانی ئەخویند و بەردەوام بوو
 بەشیوازی تەرتیل، لەژیاندا قورئان خویندنی لەو شیوەیەم
 نەبیستبوو، لەگەڵ خۆمدا وەم ئیستا شایەتومانى پى دەلیم ھەرەك
 چۆن ھاوہلەكەى یەكەم جارم ئەنجامیدا لەگەڵ دوو پیاوہكەدا،
 چونكە ئیستا لەو روہوہ شارەزاییم ھەيە، لەبەر دەنگە خوشەكە
 من و ھاوہلەكەم بیدەنگ بووین، ھەستمکرد موچرکەيەك بەلەشمدا
 و لەنیو پەراسوہكاندا گوزەر دەكات... لەپریكدا دەنگەكە نەما،
 بۆدواوہ ئاوپم دایەوہ، تەماشادەكەم پەنجەى شایەتومانى بەرز
 کردۆتەوہ و شایەتومان ئەلێت، ئینجا سەرى دانەواند، بازمدایە
 دواوہ، دەستم لە دەستی دا، لە دلى، لە ھەناسەى، ھیچ نیە،
 مالتاوايى لە ژيان کردوہ... بەقولی تەماشایەكم کرد، فرمیسك
 بەچاواندا ھاتە خوار و لە ھاوہلەكەم شارەدەوہ، ئینجا ئاوپم
 بەلای ئەودا دایەوہ و پیم وەت: پیاوہكە مرد... ھاوہلەكەم دایە
 پرمەى گریان، بەلام من ھاوارم لی بەرز بویەوہ و گریان و فرمیسكم
 نەدەوہستان، دیمەنى ئیمە لەناو ئۆتۆمبیلەكەدا کاریگەر بوو،
 گەشتینە نەخۆشخانە... ھەركەسیكمان پى دەگەشت چیرۆكى
 ئەو پیاوہمان بۆ دەگیڕایەوہ، زۆركەس رووداوہكە كارى تى دەكرد
 و دەگريا، یەكێك لەو كەسانە دواى بیستنى چیرۆكى ئەو پیاوہ
 روشت و نیوچاوانى ماچ كرد، ھەموو سور بون لەسەر ئەوہى كە

نه پښ تاهو كو نه زانن كه ي نوږځي له سهر ده كړيت تاهو كو نه وانيش
به شدار بن.

په كيك له كارمندانې نه خوځخانه كه به ته له فون په يوه ندي به مالي
مردووه كه وه كرد، قسه كه ره كه براي بوو، نه و وتي: براكه م همو
دوشه ممانيك بڼ سهر داني داپيره ي بڼ لادئ ده چوو، به رده وام
سهرې له بيوه ژن و هه تيوو و هه ژاران ددها، خلكي لاديكه
هه مويان ده يانناسي چونكه كتيب و كاسيتي ناييني بڼ ده بردن، و
هه ركاتيک ده پويشت نوتومبيله كه ي پر ده كرد له برنج و شکر
بڼه وه ي به سهر هه ژار و نه داراندا دابه شي بکات، ته نانه ت شيريني
منداله كانيشي له بير نه ده كرد تاهو كو نه وانيش دلخوش بکات، و
هه ركه سيك پي بوتايه: ماندوده بيت و گه شته كه ت دور و دريژه.
له وه لامدا ده يوت: من سود له دورې ريگا كه وه رده گرم بڼ
موراجه عه و خويندن و له بهر كړدنې قورئان، هه روه ها گويگرتن له
كاسيت و وتاري ناييني، وه من بڼ همو هه نگاهه كانم به ته ماي
پاداشتي خوي گه وره م.

كه سبه يني هات، مزگه وته كه پرپوو له نوږځ خوينان، منيش له گال
نه و همو موسلماننه زوره دا نوږځم له سهر كرد، دواي ته واوبووني
نوږځي جه نازه تهرمه كه به ره و گورپستان به پي خرا، خرايه نيو

چالئىكى تەسكەۋە، وتيان: روى لە قىبلە بگەن، بەناۋى خودا و
لەگەل ئوممەتى پىغەمبەرى خوادا (ﷺ)، ئىنجا خۆلمان كرد
بەسەرىدا، دوعاى دامەزراۋى بۆ براكەتان بگەن، چونكە پرسىياري ئى
دەكرىت، پىشۋازى لە يەكەم رۆژى ئاخىرەت كرد، منىش ۋەك
ئەۋەى پىشۋازى لە يەكەم رۆژى دونيا بگەم ئاۋەھابوو، تەۋبەم لە
كردەۋەكانى پىشۋوم كرد، بەلكو خوا لە كردهۋەكانى رابردوم
ببورىت و لەسەر خواپەرستى دامەزراوم بكات و دواپۇژ و ئاخىرەتم
خىر بىت، ۋە گۆپى من و ھەموو مۇسلمانان بكات بە باخچەيەك لە
باخچەكانى بەھەشت".

چيروكى پىنجه م: گەشتىكى دوور:

خوشكەكەم تادەھات رەنگى زەرد و لاواز دەبوو، بەلام وەك نەرىتى
خۆى بەردەوام قورئانى پىرۆزى دەخویند، كەبۆى دەگەپای لە
شویئەكەى خۆى و لەسەر بەرمالەكە دەتدۆزىو، لە چەمانەوە یان
كړنوش یان دەستەكانى بەرەو ئاسمان بەرزەكردەو، بەمجۆرە
بەیانى و نیوەرۆ و ئیوارە و نیوەشەو بەردەوام دەبوو و بیزار نەدەبوو.
منیش پەيوەست بووم بە خویندنى گۆقارە ھونەریەكان و ئو
كتیبانەى كە لەشیوازی چىرۆكدا بوون، زۆریش تەماشای فیدیۆم
دەکرد و فیدیۆ ببوو بە ھاورپیەكى ھەمیشەییەم و تەواو پیوہى
ئالودە بوو، لە ئەرکە ئایینیەكاندا سارد بووم و بەتەواوى
ئەنجام نەدەدا و نوێژەكانم لەكاتى خۆیدا نەدەکرد.

دواى داخستنى ئامیڤى فیدیۆكەم و پاش بینینی چەن فلیمیكى
جۆراوجۆر بۆ ماوہى سى كاتژمیرى بەردەوام، لەمزگەوتەكەى
تەنیشتمانەوہ گویم لە بانگیك بوو، بۆ جیگەى خەوتنەكەم
گەرامەو، لەسەر بەرمالەكە یەوہ بانگی لى كردم.

بەلى نۆرە چیت دەوێت؟

بەدەنگیكى روون و جوان پى و تم: پىش ئەنجامدانى نوێژى بەیانى
مەخوہ.

و تم: ئاى.. جارێك يەك سەعات نوێژى بەیانى ماوہ مەگەر گویت لى
نەبوو ئەوہ بانگی بەیانى بوو؟

بە دەنگە پېر لە سۆزەكەى (ئەو بەردەوام بەوجۆرە بوو، تەنانەت
پېش توشبۇنىشى بەو نەخۆشىيە خراپە و كەوتنى لە جىگادا)
بانگى كردم: ھەنا، ھەرە تەنیشتمەو.

ھەرگىز نەمەتوانى داواكارىيەكانى پشتگوى بخەم، ھەستم بە پاكى
و بىگەردى ئەو دەكرد، بىگومان بە دەم داواكەيەو دەچم، پىم وت:
چىت ئەوئىت؟

وتى: دانىشە.

وتم: ئەو ھەتا دانىشتم، چىت ھەيە؟

بە دەنگىكى كزى خوش وتى: ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا
تُؤَفَّقُونَ أَجُورَ كُفْرٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ آل عمران: ۱۸۵.

واتە: (ھەموو كەسك دەبىت بمرىت و مردن بچىزىت، لە پۆزى
قىامەتدا كرى و پاداشتان بەتەواوى پى دەدرىت (دەرئەنجامى
كردەوكانتان دىتەو پىتان)).

تۆزىك بىدەنگ بوو، ئىنجا لى پىرسىم: ئايا ئىمانت بە مردن ھەيە؟
ئايا ئىمانت بەو نىە كە لەسەر ھەموو شتىكى گەورە و بچووك
لىپىرسىنەو ھەت لەگەل دەكرىت؟

وتم: بەلى، بەلام خواى گەورە لىبوردە و بەبەزەيە، تەمەنىش
جارىك زۆرى ماو.

وتى: ئەى خوشكى خوشەويستم، ئەى لە مردن و ھاتنى مردنى
لەناكاو ناترسىت؟ تۆ تەماشا بكە (ھىند) لەتۆ مندا لتر بوو كەچى

له کاره ساتی ئۆتۆمبیلدا کۆچی دواپی کرد... و فلانه ئافرهت و
فیساره ئافرهت... مردن ته مهن نانسیت، ته مهنیش پیوه ر نیه بۆ
مردن.

به ترسیکه وه وه لام دایه وه (چونکه نه شوینه ی نوژی تیاده کرد
تاریک بوو): ده ی من له تاریکی ده ترسم و ئیستاش تۆ به مردن
ده ترسینیت، ئیستا چۆن بنووم؟ وامزانی که رازی بویت له م
پشوره دا گه شتمان له گه لدا بکهیت.

له پریکدا گریان قورگی داگیرکرد و دلی داچله کاندم و وتی: له وانه یه
نه مسال گه شت بکه م، گه شتیکی دور، بۆ جیگایه کی تر، له وانه یه
هنا گیان، ته مهن له دهستی خوی گه وره دایه... دایه پرهمی
گریان.

بیری له نه خوشیه خراپه کی خوی ده کرده وه، پزیشکه کانیش
به نهینی هه والیان به باوکم دابوو که له وانه یه نه خوشیه
نه میلت نوره زۆر بژی... به لام کی نه م هه والی پی داوه؟ یان
خوی چاره پوانی نه و شته ده کات.. پیم وت: چیه وا بیر
ده که بته ره؟

نه مجاره به دهنگیکی گه وره وتی: تۆ وانه زانیت من له بهر نه وه ی
نه خوشم نه م قسانهت پی نه لیم؟ نه خیر، له وانه یه ته مهنی من له
ته مهنی زۆرکه سی ته ندروست دریزتر بیته، نه ی تۆ تا که ی ده ژیت؟

له وانه يه بيست سالى تر بژيت، له وانه شه چل سال، نهى دواى نه وه چى؟

له تاريخكاييه كه دا ده ستي ده دره وشايه وه، ئينجا به توندى ده ستي جولاند ووتى: هيچ جياوازيهك له نيوان من و تودا نيه، هه موومان كوچ ده كه ين و ئيره به جيده هيلين يان بو به ههشت يان بو ناگر، گويت له فرموده ي خواى گه وړه نه بووه كه ده فرمويت: ﴿فَمَنْ زُحْرِيَ عَنِ النَّارِ وَأُذْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْفُرُورِ﴾ ١٨٥. آل عمران:

وتم: شه ويكى شاد... خيرا رويشتم و گويم به دهنگى نه و ده زړنگايه وه "خوا هيدايتت بدات.. نويزه كه ت له بير نه چيت"..
كاترمير هه شتى به يانييه، گويم له دهنگى ليدانى ده رگايه، ئيستا كاتى له خو و هه ستانم نيه، گريان... دهنگه دهنگ... خوايه چى رويداوه؟! ... حاله تى ته ندروستى نوره خراب بووه و باوكم بو نه خوشخانه ي بردووه، ﴿إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ (نيمه هى خواى گه وړه ين و هه ر بولاي نه ويش ده گه پيښه وه)، نه مسال گه شت نيه، له چاره م نوسراوه نه مسال له مالى خو ماندا بمينمه وه، دواى چاوه پوانيه كى زور، له سعات يه كى نيوه پودا باوكم له نه خوشخانه وه ته له فونى بو كردين ووتى: نه توانن ئيستا سهردانى بكه ن، خيرا وهرن.

دایکم هه والی پیدام که قسهکانی باوکم دلتیایی تیدا نیه و
دهنگیشی گۆراوه... عه باکم به دهسته وه بوو، کوا شۆفیره که؟..
خیرا سه رکه وتین، کوا نه و ریگایه ی له گه ل شۆفیره که دا هه ندیکجار
بو پیاسه گوزه رم پیدا ده کرد؟ دیاره ریگا که کورته... رۆژیکی
دریژه... به کجار دریژه... کوا نه و قهره بالغیه ی حه زم پی ده کرد و
به راست و چه پی خۆمدا ده مروانی، قهره بالغیه که ئیستا کوشنده و
مایه ی بیزارییه.. دایکم له ته نیشتمه وه بوو دوعای ده کرد، نه و
کچیکی چاک و گوپرایه له، نه مبینیوه هه رگیز کاتهکانی به فیرو
بدات.

له ده رگای ده ره وه ی نه خوشخانه که چوینه ژووره وه، نه مه
نه خوشیکه هاوار ده کات، نه مه ش برینداره به کاره ساتی ئۆتۆمبیل،
سته م چاوهکانی زهق بونه ته وه و نازانیت خه لکی دونیایه یان
ناخیرهت، دیمه نیکی سه یر بوو پیشتی نه مبینیوو.

خیرا به پلیکانه کاندای سه رکه وتین، نه و له ژووری چاودییری تایبه تیدا
بوو، په رستیاره که پیی وتین: نه تانبه م بۆلای... په رستیاره که
له سه ر قسهکانی به رده وام بوو: نه و کچیکی چاکه و له دوی
له مۆشخۆچونه که ی به ره و باشی ده پروات، نابیت له یه ک که س زیاتر
سه ردانی بکات، نه مه ژووری چاودییری تایبه ته.

له نیو قهره بالغی دکتۆرهکان و له په نجه ره یه کی بچوکی نیو
ده رگا که وه نوره ی خوشکم نه بیینی ته ماشام ده کات و دایکیشم له

تەنیشتیەو وەستابوو، دوای دوو خولەك دایکم هاته دەرەو و
 نەیتوانی فرمیسکەکانی بشاریتەو... رێگەیان بەمن دا کە بچم
 ژوورەو و سلاوی لی بکەم بەمەرجێک زۆر قسە ی لەگەڵ نەکەم،
 وتیان: دوو دەقیقە بەسە بۆتۆ.

نۆرە چۆنیت؟ دوینی ئێوارە باش بویت؟ بۆوات لی هات؟
 دوای ئەوەی توند دەستی گوشتیم وەلامی دامەو: سوپاس بۆخوا
 ئیستا باشم... سوپاس بۆ خوا بەلام دەستی تۆ ساردە... لە
 لیواری چارپایەکیدانیشتبووم و دەستم بەرقاچی کەوت، دوری
 خستەو.

وتم: ببورە ئازارم دایت.

وتی: نا، نەخێر، بەلام بیرم لەو وتەیی خوای گەورە دەکردهو کە
 دەفەر مویت: ﴿وَالْتَفَتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ ۝ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ۝﴾
 القيامة: ۲۹-۳۰.

وتی: مەنا دوام بۆ بکە لەوانەیە بەم نزیکانە
 پیشوای لەیەکەم رۆژی ئاخیرەت بکەم، گەستەکەم
 دور و درێژە و تویشووم کەمە.

دوای بیستنی قسەکانی فرمیسک بە چاوەکانمدا هاتە
 خوارەو و دەستم کرد بە گریان، ئەمەزانی من لە
 کویم، چاوەکانم لەگریان بەردەوام بوو، باوکم وای لی

مات لـنوره زياتر ليم دـترسا، چونكه نـوان بـم
گريان و پـرگيريـى مـن رانـه ماتـبون.

لـگـل خـورنـا و ابـونـى نـو و رۆژـهـدا بـيدـهـنگـيـهـكى دريـژ
مالـهـكهـمانـى داگـرت، كـچـى پـورـيـكم هـاتـه ژورـهـوه بـۆـلام،
كـچـه پـورـهـكهـى تـرم، رووداوگـه لـيـكى خـيرا.

نـوانـهـى دـهـمـاتـن ژمارـهـيان زيـادى دـهـكـرد، دـهـنگـهـكان
تـيـكـل بـوون، يـهـك شـتم زانـى، نـورـه كـۆچـى نوايـى كـردـوه،
نـهـمـهـتـوانـى مـيوانـهـكان لـهـيـهـكـتر جـيايـكهـمـهـوه، ناشرانـم چـى
نـهـلـيـن، خـوايـهـگـيان مـن لـهـكـوـيـم و چـى روونـهـدات؟!..
تـهـنـانـهـت گـريـانـيـش، نـهـمـهـتـوانـى بـگـريـم.

دواى چـهـند رۆژيـك هــوالـيان پـيـدام كـه باوكم دـهـستـى
گـرتـوم و بـردوومـى بـۆـلاى خوشـكهـكهـم تـاوـهـكو دوا
خـواحـافـيزى لـى بـكهـم، وهـ مـنـيش ماچـم كـردووه، تـهـنـا
شـتـيـكم بـير دـهـهـاتـهـوه، كـاتـيـك لـاشـهـكهـيم لـهـسـهـر جـيـگـه
مـردنـهـكهـى بـينـى راكـشـابـوو، قـسـهـكهـى نـهـوم بـيرـهـاتـهـوه
كـه نـهـم نـايـهـتـهـى بـۆـم خـويـندـهـوه ﴿وَالْتَفَتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ
﴿واتـهـ: (نـيـتر قاچـهـكان بـهـيـهـكـدا دـهـئـالـيـن). نـهـوكـاتـه
حـقـيـقهـتى نـهـوهـم زانـى كـه ﴿إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ﴿٦٠﴾
واتـهـ: نـهـوسـاو لـهـو پۆژـهـدا بـۆـلاى پـهـروهـردگـارت

ده برييت). نه وه شم زانی که من بو بهر مال و شوینی
 نوښکړدنه که ی نه و گه پامه ته وه، له ویدا بیرم که و ته وه
 که کی بوو سکی دایکمی له گه لدا به شکر د بووم،
 چونکه نیمه دووانه بووین... بیرم که و ته وه که کی
 بوو نه وه ی به شداری خه م و خفه تی ده کړدم و
 نار په حه تی ه کانی که م ده کړدم وه و دوعای هیدایه تی
 بو ده کړدم... کی بوو شه وانیکي زور فرمی سکی
 ده پړاند و باسی مردن و حیسابی دواي مردنی بو
 ده کړدم، خویارمه تی دهره، نه مشه و یه که م شه ویتی
 له گوره که یدا، خویا ه گیان به زه یت پیدا بیت ه وه و
 گوره که ی بوو روناک که ره وه، نه مه قورئانه که یه تی،
 نه مه ش بهر مال ه که یه تی، نه مه ش.. نه مه ش.. به لکو
 نه مه نه و جل ه رهنګ گولیه یه تی که ده یگوت بو کاتی
 شو کړدنه که م هه لی ده گرم، نه وه م بیر که و ته وه و بو
 روژانی رابردوی خوم گریام، گریام.. گریانیکی
 به رده وام، له خوی گه وره پارامه وه که به زه یی پیما
 بیت ه وه و ته و به م لی وه ریگریست و لیم خوش بییت،
 داوام له خوی گه وره کړد که له گوره که یدا دامه زراوی
 بکات وه ک چون خوی حه زی له و دوعایانه ده کړد...
 له پر له خوم پرسې: چی ده بوو نه گه ر مردوه که من

بوڤام؟ دواږږږم چى ئه ږو؟ له ترساندا بږم له
وه لاماگى نه كرده وه.

تير تير گريام.. الله اكبر... الله اكبر... ئه وه بانگى
به يانيه بانگ ديدات، به لام ئه مجاره چوند به له زه ته،
كه و نه كاني بانگ دهره كه م دوږبار دهره وه ه ستم
به دنيايى و ناسودهي دهره، خوم پيچايه وه و
وه ستم بږ ئه نجامداني نوږږى به ياني، نوږږم كرد وه
نوږږى خواصافيزى هروه ك چون پيشتر خوشكه كه م
ئنه نجامى دا و دوانوږږى بږو، وام لى مات كه رږږ
دېويه وه چاوه پواني ئيوارهم نه دهره، و نه گهر
ئيواره شم به سه ردا بهاتايه چاوه پواني سبه ينيتم
نه دهره.

گومانى ھەوتەم:

مۆدىلە و بالاپۇشى نىيە

ھەندىك لەو خوشكە بەرپىزە بى لەچكانە گومانىك باس دەكەن و دەيلىنەوۈ ئويىش ئۈۋەيە كەوا ھىچ بالاپۇشىيەكى ھەقىقى نىيە، بەلكو ئەم ھەموۈە لەبەر خاترى مۇدە و مۇدىلە، ۈە ئەگەر مۇدىلىش بىت لەبەر چى من پىۋەي پابەند بىم؟ ئىنجا چەند رووداۋىكت بۇ باس دەكات لەگەل چەند دىمەنىكى ئاشەرىكى كە ھەندىك لەو خوشكە بالاپۇشانە ئىجامىان داۋە و ئەمىش دە يان ناسىت.

لېرەدا پىۋىستە جۆرەكانى ئافرەتى بالاپۇش دىارى بىكەين پىش ئۈۋەي ۈەلامى ئەم گومانانە بدەينەۈە كە شەش جۆرن:

۱. ھەندىك خوشك بالاپۇش دەبن لەپىناۋ شارەنەۈەي ھەندىك لە ناتەۋاۋىيە جەستەيىيەكانى خۇياندا.

۲. ھەندىك لەپىناۋ شوۋكردندا خۇي بالاپۇش دەكات، چۈنكە زۆرىيە كۆرە لاۋەكانمان پابەند بە دىنەۈە، يان پابەند نىن بەلام ئافرەتانى بالاپۇشيان بەلاۋە باشترە ۈەك پىشتر رومان كىردەۈە.

۳. ھەندىك لەو ئافرەتانە بۆيە بالاپۇش دەبن تاۋەكو ھەندىك لە كىردەۈە خراب و ھەرامەكانى خۇيانى پى پەردەپۇش بىكەن، چۈنكە بەھۇي ئەو جەلە داپۇشراۋانەۈە كەسوكارى متمانەيان پى دەكەن و چىتر گومانىان لى ئاكەن، ئىنجا لەدوايىدا ھەركاتىك و بۇ ھەركۈيەك بىانەۋىت ئەتۈانن بچنە دەرەۈە و كەس رىگىريان لى ئاكات.

۴. ھەندىك لەبەر مۇدە جلى بالاپۇشى لەبەر دەكەن، ئەم مۇدەيەش پىنى دەلتىن: (بالاپۇشى فەرەنسى)، ئەويش جۆرىكە "كە چەند تاللىك لە قىزى و گەردنى دەردەخات، جارىك بەھۆى تەنكى جەكەيەو كە جەستەى د يار دەبىت، و جارىك بەھۆى لەبەر كەردنى پانتۆلەو، و بۇ تەوا كەردنى مۇدىلەكە جۆرەھا دەرمان لە دەموچاوى دەدات و بىرىكى رۆر لە عەتر لەخۆى دەدات بەجۆرىك ئەورىگايە بۇندار دەكات كە پيايدا گوزەر دەكات، ئەم كچە يان ئەم ئافرەتە پىشتى لە بالاپۇشى شەرىى كىردووە و باوەرى وايە كە شەرىى خەلك لە شەرىى خوا چاكترە، شەرىى خەلكىش لە نمونەى (كرستيان دور) و (فالتىنۆ) و (سان لۇران) و (شانال) و (مارتېن) و ئەوانى تر لە و كافرانەى كە خواى گەورە رقى لى گرتوون.

۵. ھەندىكى تىريان بەرۆر ئەو جىلانەيان لەلايەن دايك و باوكيانەو لەبەر كراو كە پابەندن بە دىنەو، بۆيە ئەويش بەنابەدلى ئەو جىلانەى لەبەر كىردووە و حەزى لى ناكات، وە لە ترسى ئازارى كەسوكارىشى جەكەكان فېرئ نادات، بۆيە ئەم پۆلە لە ئافرەتان ھەر كە دەرفەتتىكىيان بۇ بلوئىت و چاودىر بەسەريانەو نەمىنىت ھەموو ئەو جىلانە فېرئ دەدەن، چونكە باوەر و قەناعەتيان بە بالاپۇشى نىيە.

۶. ھەندىكى تر جلى بالاپۇشى دروستى شەرىى لەبەر دەكەن، ئەم جۆرە لە خوشكان ئىمانيان بە واجب بوونى بالاپۇشى ھەيە و

له ترسی خوی گه وره جله بالا پوښیه که یان فری نادهن نه ک له بهر
خه لکی، وه پابه نندن به تاییه تمه ندییه شهرعیه کانی بالا پوښیه وه که
نه مانه ن:

ا- جله که تاوه دان و فراوان بیت و هیج پارچه یه ک له شی
دهرنه خات.

ب- جله که نه ستور بیت و هیج شوینیکي لاشه ی به دهره وه نه بیت.

ج- جله که بونی عتر و بوخورد و میکیاجی پیوه نه بیت.

د- جله که له جلوه رگی کافران نه چیت، له پیناو سهرپیچی
کردنیاندا.

ه- جله که رهنگه کی سهرنجراکیش نه بیت، یان خوی له خویدا
جوانییه ک بیت.

و- جله که هموو جهسته بگریته وه جگه له دهم و چاو و
هردوو دهست (له بوچونی کدا) و هموو جهسته (له
بوچونی کی تردا).

ز- جله که له جلوه رگی پیاوان نه چیت، چونکه نه هی کراوه له
لا سایي کردنه وه ی پیاوان.

ح- جله که جلوه رگی ناویانگ نه بیت، تاوه کو له خوی بایی
نه بیت و شانازی پیوه بکات، نه وهش نه هی لی کراوه.

خو نه گهر نه هموو جوړه جلانه ی باسکران جگه له جوړی
شه شه م له بهر خاتری خوا نه بوو، نه مه مانای نه وه نیه که هیج

ئافرىتىك نىيە كە جلى بالاپۆشى لەبەر خوا لەبەر بىكات. دە تۆش لەو
پۆل و كۆمەلە بە كە لەبەر خاترى خواى گەرە پابەندن بەر
اجلانەو و داواى رازى بوونى ئەو دەكەن و لە تورپەبوونى ئەو
دەترسن.

گومانی ههشتهم:

بیبه شبوون له جوانی

ئەمەش دیسان پێی ناوتریت گومان، بەلکو لەجۆری حەز و
ئارەزووە و رێگرە لە پابەندبوون بە بالاپۆشیەوه.

ئەو پرسیارەش کە رووبەرووی ئەم ئافرەتانە دەبێتەوه
ئەوێه: بۆکێ سەر و سنگ و قاچت رووت دەکەیت؟ بۆکێ
خۆت دەپازینیتەوه؟ ئەگەر وەلامەکە ئەمە بێت: "تاوەکو
هەموان بالا و جوانیم ببینن".

ئایا رازی دەبیت ئەم جوانییە هەموو دەروون نزم و کەسیکی
خراب ببینیت؟ ئایا رازی دەبیت وەک شەکیکی هەرزان
کەسانی چاک و خراب مامەڵەت لەگەڵ بکەن؟ چۆن جەستە
خۆت لە مڕۆفە گورگ ئاساکان دەپاریزیت؟ رازی دەبیت
هێندە نزم و هەرزان بیت؟!.

چیرۆکیکی واقعی:

ئافرەتیکی سەماکەر کە هونەرماندێکی بەناوبانگ دەبێت
سەردانی یەکیک لە ولاتانی کەنداو دەکات بەمەبەستی
بەشداری کردن لە ئامەنگی شەوانەیی چەند بۆنەیک،
یەکیک لە ئافرەتە چاک و لەخوا ترسەکان بریار ئەدات
بەتەلەفۆن قسە لەگەڵ ئەم هونەرماندەدا بکات و

فهرمانی به چاکه پی بکات و خراپه شی له لا ناشرین
بکات، بویه له و میوانخانه یه ی که هونه رمه نده که ی تیدا
دابه زیووه ده گه پیت به دوا ی ژماره ی ته له فونه که یدا و
واژنا هینیت تاوه کو دهستی ده که ویت، په یوه ندی پتوه
دهکات و نه م گفتوگو یه له نیوانیاندا رووده دات.

+ خوشکه له خوا ترسه که: به خیربیت بو ولاته که مان،
خوشحالین له سر خاکی خومان ده تبیین، داوا نه که م
رنگه م بدهیت پرسیارکت لی بکه م.

نافره ته هونه رمه نده که: فهرموو، به وپه پری
خوشحالییه وه.

+ گهر شتیکی گرانبه هات هه بیت له کوی هه لی ده گریته؟
- له جیگایه کی تایبته و ده رگا که ی لی ده گرم تاوه کو
که س نه بیات.

+ نه ی نه گهر نه و شته زور گرانبه ها بوو له کوی
ده یشارپته وه؟

- له جیگایه کی زور تایبته تیدا به جوریک هیچ ده سستیکی
پی نه گات.

+ گرانترین شتی که نافره ت خاوه نیه تی چیه؟

هونه رمه نده كه دوودل بوو له وه لامدانه وه دا.

بۆيه خوشكه كه پيى وت: ئايا گرانترين شتى ئافرهت
داويناكى نيه؟

- بهلى.. بهلى، گرانترين شتيك كه ئافرهت خاوه نى
بيت داويناكيه.

+ ئايا ئه م شته گرانبه هايه ئه كريت و ئه بيت پيشانى
هه موو كه سيكي بده يت؟

ليڤه دا هونه رمه نده كه له ناوه پوڅ و مه به ستى گفتوگو كه
تيڤه گات و زور به سه رسوڤمانه وه (وهك كه سيك به
دهنگيكي به رزبانگ له ناخ و فيتره تى بكات و هه موو
جه ستى به ينيته له رزه و له و سوبات و سږبوونه
خه به رى بكاته وه) ده ليت: ئه مه يه كه م جارمه له
ته مه نمدا له م جوړه قسانه ببيستم، بۆيه ئيستا هه ر
ئه بيت چاوم پيت بكه ويټ، وه ئه بيت من زياتر گوي له م
جوړه قسانه بگرم. (ته واو)

خوشكى گران و خوشه ويستم، گه ر له به رخاترى
ميږده كه ت يان هاوپي ئافره ته كانت، جله داپوشراوه كانت
لاده به يت و خوت جوان ده كه يت، ئه وا ئيخراجى له

ئايىندا بۆ ئۆمە بەستە نىيە، ئەگەر ئۆكارە لە
دەرەۋەي مالى خۆت و مىردەكەت نەبىت، ئاسايى
لە بەرچاۋى ھاۋپى ئافرەتەكەنت جەكەنت كەم بگەيتەرە
ئەگەر ئامادە بوۋان ھەموۋيان ئافرەت بىن و ئۆ
شۈيىنەش بەدەر نەكەۋىت كە بۆ ئافرەتەش نىيە
بىانبىنىت كە ئۆۋەش لە نىۋان ناۋك و ئەژنۇدايە.

نەۋنەيەك لە ۋاقىعدا:

خوشكى گەرە و گرانم: ئايا دىت بە بىر و يادتدا كرىار چۆن
شەكان ئەمدىۋەۋىدو دەكەت كاتىك بىيەۋىت بىكرىت؟ ۋە
دۋاي ئۆۋەي شەكەي بەدل بوۋ داۋا لە فرۆشيارەكە دەكەت
دانەيەكى پىچراۋەي پى بدات لە ھەمان جۆر لەۋانەي كە
سەفتە كراۋن و دەستى پى نەگە يشتۋە، جوان بىر لەم
نەۋنەيە بگەرەۋە ئىنجا دەزانىت چەندە بەرپىز و گران دەبىت
كاتىك ئۆۋەي خوا فەرمانى پى كىرۋىت بوۋاپوشىن
دايدەپوشىت.

گومانی نۆیه م:

بالاپۆشی نیوهی کۆمه لگا په کده خات

ئهم گومانه ئافره تان باسی ناکه ن و نایلینه وه، به لکو
عه لمانیه کان و شوینکه وته کانیا ن ده یلینه وه و دووباره ی
ده که نه وه، ئه وان ده لێن: بالاپۆشی ئافره ت نیوه ی کۆمه لگا
په کده خات، چونکه به و هۆیه وه ئیسلام فه رمان به ئافره ت
ده کات له مالدای بمینیتته وه.

ئهم گومانه که ناو به ناو ده بیستری ت وه لام گه لیکی زۆری
هه یه، له وانه:

۱- راسته چاکتر وایه که ئافره ت له ماله وه بیت، وه ک خوای
گه وه ده ده فـه رمویت: ﴿وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ
الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى﴾ الأحزاب: ۳۳. واته: ((ئهی هاوسه رانی
پیغه مبه ر (ﷺ) ئافره تانی موسو لمان) له ماله کانی خۆتاندا
به سه نگینی و سالاری بسره ون، زینه ت و جوانی خۆتان
ده رمه خن وه کوو سه رده می نه فامی یه که م).

ئهم فه رمانه خواییه مانای بچو ککردنه وه یان په کخستنی
وزه ی ئافره تان ناگه یه نیت، به لکو شیاوترین شیوازی
به کاره ی تانی وزه ی ئافره تانه.

۲- ئىسلام دەلىلت: گىرنگىزىن ئەركى ئافرىت بىرىتىپ لى
پەرورده و چاودىرى مىندال و فىرکردىيانىپ بى رەوشى و
بىلەل جىوان... سەرژمىرىپ نىلخوئى و جىپانىپ كانىش
مەرەموىان دەلىن: ھۆكارى سەرەكى لادان و سەرلىشىلواوى
لاوان بىلەل شەشەندەلەل خىزانى دەگەرپىتەلەل،
كەلەنەلەل چاودىرى دروست و تەلواو بىلەل مىنىت.

۳- ئىسلام خەرجى مال و مىندالى نەلستوتە نەلستوى
ئافرىت، بىلەل ھەموى خەرجىپەل لى نەلستوى پىلادىپ، بىلەل
سروشىپە نەلەل لى مال دەردەلچىت بىلەل كاركردن پىلادىت،
تالەل ھەموى ئافرىت بىلەل بىلەل كارىكى گىرنگىز لى كارى دەردەلەل
مال بىلەل بىلەل خىستىپ كەل گەلەلەل كارە لى كۆمەلگادا، نەلش
پەروردهلكردن نەلەلەل كەل كۆمەلگاكان لى سەر شانى ئىلوان
بىلەل دەلنرىن و گەلشە دەلەل.

۴- ئىسلام زۆر جەلخت لى سەر پاراستىنى كۆمەلگە لى داپوخان
ولەل نالچوون دەلەلەلەل، كەل لى نەلەلەل بىلەل تىكەللىوونى پىلوان
و ئافرىتەلەل دەللىت، چوونكە لى تىكەللىوونەل كۆمەللىك
گىرقت پەللىدا دەللىت كەل كۆمەلگا لالواز دەلەلەل، ئافرىتەلەل
توشى ئالزار دەللىن لىلەلەل ھەلندىك لىلەلەل لالوازەلەلەل،

ههروهه دهروونی ژن و پیاوی قهیره سهرقال ده بیست
بهیه کتروهه، به جوریک هیچ سودیک بۆ کومه لگا به جینامیلن،
به تاییه تی کاتیک که جلی روت و جوانکاری له نتوان
نافره تاندا ته شه نه ده کات .

5- ئیسلام رینگه له کارکردنی نافره تان ناگریست، به لکو
نه یكات به ئهرك و واجب له سهری گهر له کار و پشپۆریه کدا
بیست که کومه لگا پنیوستی پیتی هه بی، بۆ نه وهی حه رهج و
دله راوکی نه میلنیت و نافره ت ناچار نه بیست جوانی خۆی بۆ
پیاوی بیگانه ئاشکرا بکات. بۆ نمونه نافره ته که پزیشکی
نافره تان بیست، یان مامۆستا بیست، یان وینه ی تیشکی
نافره تان بگریست، یان مامان بیست یان کاری تر که تاییه ته به
نافره تانه وه نه نجام بدات.

6- له حاله تی ناچاریشدا ئیسلام رینگه نه له کارکردنی
نافره تاندا، نه گهر نافره ته که پابه ند بیست به ئاداب و نه ریتی
شه رعیه وه وهك مۆله ت وه رگرتن له باوک و دایک یان میرد،
یان تیکه ل نه بوونی پیاوان و به ته نها نه مانه وه له گه لیاندا
له شوینی کاره که دا، وه خودی کاره که ش تاوان و یاخی
بوونی خودای تیدا نه بیست، واته کاریکی گونجاو و شه رعی

بیت، و پیچەوانەى عورف و نەرىتى سروشتى ئافرهتان
نەبیت، مەروەها كارەكەى نەبیتە ھۆى پەكخستنى كارى
دايكایەتى لە مالاكەیدا و چەند مەرجىكى تر لە و جۆره.

گومانی دهیه م:

بالاپۆشی رواله تیکی ناستانییه

ده لێن شیوازی دهره وهی جلی بالاپۆشی له رواله تی کۆمه لگا
دواکه وتووهر کان ده چیت، شیوه و شیوازه که ی شارستانی
نیه، نه م قه له رهش و خێوه ته ره شه جولوانه چ مانایه کیان
هیه؟ نه مه گه رانه وهیه که بۆ سه ره تاکانی کومه لگا مرییه
دواکه وتووهر کان.

دهسته واژه گه لیک هه له:

نه م گومانه خۆی له خۆیدا روخواوه، چونکه پیشکه وتن
به رواله تی دهره وه ناپیورییت، وه ک جلوه به رگ و خانوو و ولاخ
وزه خره فه و هیت له کاره رووکه شییه کان، نه و که سه ش که
پیشکه وتنی کۆمه لگا به رواله تی دهره وه ده پیوییت، نه وه
راستییه کانی ون کردووهر.

شارستانییه وشهیه که به کۆی رهوشت و رهفتار و به های
گه لیک له گه لان دهوترییت، وه رواله تی دهره وه ش په یوه ندی
به شارستانییه ته وه نیه، به لکو نه وه له مه ده نیه تدایه.

چەند نمونەيەك لە واقیعدا:

بۆ نمونە کاتیك دەچیتە ولاتی ئەمەریکا، ئەوا لە واقیعدا و بەچاوی خۆت حکومەت و خەلکی دەبینیت کە چۆن ریز لە ئازادی دەگرن و بەپیرۆزی دەزانن، تەنانەت بەیکەریکیان لە ناوەرپاستی گەورەترین شارێ ئەمەریکا دا دروست کردووە وەك نیشانە و نمونەيەك بۆ ئازادی، هەر هەر ولاتیەکی ئەمەریکیش ئەتوانیت رەخنە لە هەرکەسیك بیهویت بگرییت لە سەرۆکی ئەمەریکاوە تاوێكو بچوکتین کارمەند، بەبێ ئەوەی رینگەیی لی بگرییت یان سزایەك بدريت یان لەلایەن کەسیکەوێ لۆمە بگرییت، ئازادی بۆخۆی بەهایەكە لە بەهاکان، بۆیە کاتیك ئەمەریکا دەبییت بە پیشەنگی جیهان تەنها بەهۆی تەکنەلۆجیاکەيەوێ نیە، بەلکو بەهۆی ئەوەوێیە کە خاوەن بەهایەکی مرقایەتیە و حکومەت پیش گەل پارێزگاری لی دەکات. تەنانەت ئەو حکومەتانەي کە بەدوای یەكدا دین لە ئەمەریکا دا سەرکەوتن و سەرئەوێ کەوتن یان پەيوەستە بە بری ریزگرتن لەم بەهایانە و پراکتیکە کردنیان لە واقیعدا.

نمونەيەکی تر: لە هەر ولاتیکی ئەوروپیدا کاتیك بۆ هەر ویستگەيەکی پاس دەپۆیت خشتەيەکی هەلواسراو دەبینیت کە کاتی گەیشتنی پاسەکانی تێدايە بە درێژایی هەفتە و بە سەعات

و به خولهك، بۆنمونه كاتى يەكەم پاس ئەنوسن رۆژى
دوشەممە سەعات ۶:۴۵ى سەر لە بەيانی، ھاوڵاتی كاتیك بۆ
ئەو شوینە دەچیت پاسەكە دەبینیت لە ھەمان خولهكدا و بەبێ
دواكەوتن ئامادەییە، خۆ ئەگەر چەند خولهكێك دوا بكەویت، ئەوا
لە ھەموو لایەكەوە سكاڵای لەسەر تۆمار دەكریت و لەوانەییە
لەسەر كارەكەشی لا بپریت، یان لەوانەییە قالیکی راگەیاندى
لەكۆمەلگادا لێ بكەویتەو.

كەوابوو ریزگرتن لە كات بەھایەكە لە بەھاكان، بۆیە
پیشكەوتنى ئەوروپا و شارستانیەتەكەى تەنھا بە برى ئەو
تەكنەلوجیایە ناپیوریت كە خواھنیت، بەلكو بەو بەھا و
پرەنسیبانەو پێوانە دەكریت كە پارێزگاری لێو دەكات.

كۆمەلگای خوشمان بە بەراورد لەگەڵ ئەواندا بەدواكەوتوو
دائەنریت، ئەمەش نەك تەنھا لەبەر ئەوەی خواھنى
تەكنەلوجیا نین، بەلكو بەھۆی ئەو شەو كە وازمان لە بەھا
و پرەنسیبەكان ھێناو، كە سەرچاوەكەشی ئەم ئایینە
گەورە و گرانبەى خۆمانە، وە كۆمەلگاكەمان لەپیزی ئەو
كۆمەلگایانە دادەنریت كە زوڵم و ستمى تێدا دەكریت و
مافەكانى مۆرفى تێدا پیشیل دەكریت، ھەروەھا لەلای ئێمە
یاسا سەرور نیە و پشت لە شورا كراوە و گوی لە رای
كەسى تر ناگیریت.

بۆيە پابە ندبوون بە جلو بەرگی ئیسلامیەوہ خۆی لە خۆیدا
مەنگاوانانە بۆ پیشەوہ لەرێگە ی دروستکردنی شارستانیەتدا،
چونکہ بالاپۆشی ئافرەت رەوشت و رەفتار و بەھایەکی
مەلقوللەوہ لە ئایینە پاکە کە مانەوہ، نەك وەك ئەوہی ئەوان
ئەیلین کەوا روالەتییکی ناشارستانیە.

گومانی یانزهیه م:

باوك و دايك و میړدهكه م ریگه م لی دهگرن

نه سل له م باس و خواسه دا نه وه یه كه گوږپایه لی و ملكه چی
بو خواي گه وره له پیښه وهی هه موملكه چی یه كه بو سه رجه م
دروستكراوه كانی تر هر كه س و دروستكراویك بیټ، ، دايك
و باوك له داوی خواي گه وره له هه موو كه س زیاتر شایه نی
گوږپایه لین، به لام به مه رجیك فهرمان به گونا هو تاوان و
سه ریچی نه كه ن.

خالیکی تر نه وه یه كه سه ریچی دايك و باوك یان میړد
له شتیكدا كه خواي گه وره فهرمانی پی دهكات به
گه وره ترین چاكه و نزیك بونه وه داده نریټ له خواي گه وره وه،
هه روه ها نه م كاره خوی له خویدا بانگ كرنی دايك و باوك و
میړده بولای دینی خوا و بهرنامه ی خوا.

خالی سییه م: باوك یان میړد كاتیك نه وهی ژیر دهستی خوی
بینی كه زور سورده له سه ر باوه پ و بوچونه كه ی زورجار
نه ویش ملكه چی واقعیه كه ده بیټ و ریږ له بوچوونی كور یان
خیزانه كه ی ده گریټ، مه گر له حاله تیكدا كه دلی هیچ
خوشه ویستییه کی راسته قینه ی تیډا نه بیټ به رانبه ر منډال یان
خیزانه كه ی.

لیرەدا هەندیک لە فەتوای زانا گەرەکان بۆنەم باسە
دەخەینە روو؛

پرسیاری یەکەم: بەرێز مامۆستا (بن باز) وەلامی
دەداتەو.

پرسیار: ئایا گوناھبار ئەبم گەر گوێپرایەلی دایکم نەکم
لەوێ کە داوای ئەوێم لێ دەکات کە جلی بالاپۆشی فری
بدهم و جلی نیوێ رووت لەبەر بکم، هەرۆهە فرمانم پێ
دەکات کە بچم بۆ ئاھەنگەکان بە جلی ناشەرعیوێ لێ
جلانە ی کە هەموو جەستە دەر دەخات؟ و هەرکاتیک بە جلی
بالاپۆشیوێ دەمبینیت لێم تورێ دەبییت.

وەلام: نابیت گوێپرایەلی کە سێک بکەیت کە سەرپێچی
فرمانی خوا بکات بۆ ئەو کە سەش باوک یان دایک بییت، لە
فرمودەیەکی راستدا هاتووێ لە پیغەمبەرەوێ ﷺ کە
فرمویەتی: (إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ). واتە: گوێپرایەلی کردن
لە کاری چاکەدا. هەرۆهە فرمویەتی: (لَا طَاعَةَ لِلْمَخْلُوقِ
فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ) واتە: گوێپرایەلی هیچ دروستکراویک ناکریت
گەر لەخوا یاخی بویییت. و ئەو داوایانە ی کە دایکی ئەم
خوشکە پرسیارکەرە داوای دەکات هەمووی تاوان و یاخی
بوونە لە خوا، بۆیە نابیت لەوشتانەدا گوێپرایەلی بکات.

پرسیاری دووهم: بهرېز ماموستا (بن عوسه یمین) وهلامی داومته وه.

پرسیار: به پتی بریاریک که دهسه لاتی سهره وه ده ریکردوه له ولاته ئیسلامیه که ی مندا کچان و سهرجه م ئافره تان نابیت جلی بالاپوشی له بهر بکه ن به تایبته سهرپوش له سهرکردن، ئایا ده بیت من نه و بریاره جیبه جی بکه م؟ له کاتیکدا ههرکه سیك نه و بریاره جیبه جی نه کات سزا ده دریت به ده رکردن له کاره که ی یان قوتابخانه که ی یان زیندانی ده کریت.

وهلام: نه و به لایه ی له ولاته که ی تودا روویداوه له رووداوانیه که بهنده ی خوای پی تاقی ده کریته وه، و خوای گه وره ده فه رمویت: ﴿الْمَرْءُ أَحْسِبَ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ﴾ ۱. وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ۲﴾ العنكبوت: ۱-۳. نه وه ی من نه یبینم پیویسته له سهر ئافره تانی موسلمانن نه و ولاته له م کاره خراپه دا ملکه چی دهسه لات نه بن، چونکه نابیت گوپرایه لی خاوه ن دهسه لات بکه یت له کاری خراپه دا، خوای

گه وده فرمويته تي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ
وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾. النساء: ۵۹.

نه گه ر له م نايه ته ورد بيته وه خواي گه وده فرماني
(أطيعوا) ي له سيته م جاردا له گه ل (اولي الأمر) دا دووباره
نه كردوته وه، نه مهش به لگه يه له سهر نه وه ي گوپرايه لي
كاربه ده ستان به ستراره به گوپرايه لي نه وانه وه به
فرمانه كاني خوا و پيغه مبه ره وه ﴿﴾، واته: نه گه ر فرماني
نه وان سه ريچي كردن بيته له فرمانه كاني خوا و پيغه مبه ر
﴿﴾ نه وا نابيته گوپيان لي بگريته و گوپرايه ليان بگريته، و
گوپرايه لي هيچ دروستكراويك ناكريته نه گه ر دروستكراوه كه
له خوا ياخي بوبيته.

و دهر ياره ي نه و نازار و ناخوشي ي كه توشي نافرته تان
ده بيته له و شوينه دا، نه وا ده بيته دان به خوياندا بگرن، بو
نه و سه بر و نارامگرتنهش پشت به خواي گه وده ببه ستن،
داوا له خواي گه وده ده كه ين كه هيدايه تي كاربه ده ستاني
نه وانيش بدات بو ريگه ي حق و راستي.

من وانه زانم نه م برياره ته نها به سهر نه و نافرته تانه دا جي به جي
ده بيته كه ده چنه دهر وه، كه وا يه چا كتر وا يه بو نافرته تان
نه چنه دهر وه تا وه كو سه لامه ت بن له و به لايه، كورته ي

مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾ التحريم: ٦. و ئەگەر پێغه مېهر
ﷺ لێپرسراویتی مال و مندالی خستبێتە ئەستۆی پیاوێ وە
کە دەفەر مویت: (الرجل راع في اهله و مسؤول عن رعيته).

واتە: پیاو شوانی مال و مندالە کە یەتی و لێپرسراوێ
بەرامبەر یان لە روژی دوایدا.

دە ی کە وایە جێی خوێ نیە و جوان نیە بۆ ئەو پیاوێ بە زۆر
ژنە کە ی ناچار بکات واز لە جلی شەری بەیئیت و جلی
ناشەری لە بەر بکات و ببێتە ھۆکاریک بۆ دروست بوونی
فیتنە و خراپە بۆ خوێ و خەڵکی تریش، بە لە خوا بترسیت و
سوپاسی خوا بکات کە ئافەرەتیکی بەم جوورە پاک و صالحی
پی بەخشیوێ.

دەربارە ی ژنە کە ش بە هیچ جوړیک نابیت و حەلال نیە بۆی
کە گوێرایە لی مێردە کە ی بکات لە و تاوانە دا، چونکە
گوێرایە لی کردنی کە سی یاخی لە فەرمانی خوا بە هیچ جوړیک
نابیت و دروست نیە.

بە کورتی: ئەمە فەرمانی شەری خوا یە وە ک زانای
بە پێزە کانمان رونیان کردۆتە وە، بە لام لە کاتی سەرپێچی
کردن لە فەرمانی مێرد و کە سوکاردا و اچاکە دانایی و
حیکمەت بە کار بەیئیریت، حیکمەتیش ئەم شیوازانە
دە گریتە وە:

۱. نه وهی باوه پت پیی هییه به نه دهب و ریژه وه ناشکرای
بکه و ده ری بخه به بی دهنک به رزکردنه وه یان به کاره یتانی
و شه گه لیک که به رامبه رتوره ده کات.

۲. به سنگی کی فراوانه وه به رگی نه زیهت و نازاره کان بگره
له جوین و قسه ی ناشرین و گالتنه چاری، بیزار مه به و
مامه له ی خراپی به رامبه ره که ت کارت تی نه کات.

۳. له دوا ی خوا ی گه وره داوا ی هاوکاری و یارمه تی له
خزمه کانت بکه له ژنان و پیاوان نه وانه ی که ریگای
هیدایه تیان هه لېزاردوه.

۴. یه که مجار پشت به خوا بیه سته، به رده وام دوعای
دامه زراوی و لابر دنی ناپه حه تیه کان بکه، به رده وام به له
قورئان خویندن و زیکو و یادی خوادا به تاییه تی له و کاتانه ی
که توشی جنیو و قسه ی ناشرین و گالتنه چاری ده بیتنه وه
تاوه کو بوار بو شه یتان نه مینیت.

۵. نه وهی که باوه پت پییه تی وه ک ماموستا به فیزه وه ده ری
مه بره و ناشکرای مه که، به لکو وه ک قوتابیه ک باسی بکه،
چونکه باوک و دایک حه ز ناکن کچه که یان وه ک ماموستایه ک
فیزیان به سه ردا بکات.

۶. خراپه به چاکه و چاکه کاری وه لام بده ره وه.

۷. کاتی گونجاو بۆ گفتوگو له و بارهیه وه له گەل دایک و
باوکندا دیاری بکه.

۸. نه و خوشکه بابزانیک که به هشت شمه کیکی گرانبه هاپه،
به دهستهینانی شمه کی گرانبه هاش ماندوبوون و بهرگه گرتنی
نازار و نارعهتی دهویت له ریگهی خوادا.

دوا وته:

کاتی خوئی که ئیمپریالیزی کافر هیژشیان کرده
سه‌رمان و ولاتیان داگیرکردین بزوتنه‌وه
ئازادیخوازه‌کان له هه‌موو لایه‌که‌وه شوپشیان به‌رپاکرد
و دژیان وه‌ستانه‌وه، دواي ئه‌وه‌ی دوژمنان زهره‌ر و
زیانیکی زۆریان لی‌که‌وت، به‌و قه‌ناعه‌ته گه‌یشتن که
شیوازی سه‌ربازی سودی نیه و گه‌رمی به‌رگری له
ده‌روونی خه‌لکیدا زیاتر ده‌کات، بیگومان ئه‌وه‌ش له
به‌رژه‌وه‌ندی ئه‌واندا نیه که ئاواتیان ده‌ستگرتنه
به‌سه‌ر خێر و خیراتی ولاتدا له پیناو گه‌شه‌پیدانی
ولاتی خویندا.

بۆیه پێش ده‌رچونیان له ولاتی ئیمه‌دا بیریان له ریگه
چاره‌یه‌کی تر کرده‌وه جگه له ریگه‌ی سه‌ربازی،
تاله‌دوايیدا گه‌یشتنه ئه‌و قه‌ناعه‌ته که باشترین ریگه
بریتیه له هیژش و شالاوی روشنبیری، ئه‌وه‌ش به‌وه‌ی
وا له رۆله‌کانمان بکه‌ن که شوینی نه‌ریت و به‌ها و

كه لتورى ئەوان بكهون، بهوجۆره دهبن به خزمه تكارى
 ئەوان، ئەمەش بىگومان هاته دى، ديارترين شتيك كه
 له وهىرشه رۆشنبيريده دا جهختيان له سه ر كرده بىته وه
 ئافرهت بووه، ئەوان ويستيان ئافرهتاني ئيمه وهك هي
 خويان بىت، هاورپيه تي پياوان بكات و بهرده وام
 تيكه لى پياوان بىت و له هه موو شتيكدا كيپر كييان
 له گه لدا بكات، ههروه ها جوانى و جهسته ي دربخات و
 له گه ل پياواندا مه له بكات.

له پيناوى ئەم ئامانجه ياندا دهيه ها كتيب و
 هونه رمه نديان به كار هيئا، له گه ل سه ده ها شانۆگه رى و
 فيلم و زنجيره فيلم و رۆژنامه و گوڤار و نادى و
 سه نديكاكان و ناردنه دهره وه ي سه ده ها لاوبۆ
 دهره وه، ولات به بى سوپا بوو به بهنده و كۆيله ي
 ئەوان، دهستيان دايه بلاوه پيكر دنى گه نده لى له
 خوره وشندا و سوتاندنى به ها و نه ريتى جوان كه له
 نايينه پاكه كه مانه وه پيمان گه يشتبوو.

ئەوھش كە ئىستا دەبىنریت لە بى لەچكى و جلى
رووت و ناشەرى بەرھەمى ئەو شالاوھ رۆشنېرىيە
ئەوانە كەلەدوای روخانى خەلافەتەوھ دەستیان پى
کردووھ و تاوھكو ئىستاش بەردەوامە .

بۆيە پىويست بوو لەسەر چاكەخوازان شتىك بكن بو
وستاندى خوينى ئەو برىنە قولە كە دوچارى بەھا و
نەرىتمان بووھ، ئەم كارەش (ئەم كتيبە) كۆششيكە
لەو كۆششانه و گەپانەوھيەكە بو رەسەنايەتى و
وازيانە لە زەلىلى و ملكەچى و شوينكەوتنى كافران.

ئەم نامىلگەيە!

تايبەتە بە توڭزىكى كۆمەلگاگەمان كە
ئەوانىش ئەو خوشكانەن كە بە پۆشاكى
شەرىيەو پابەند نىن، ئەوەش يان لەبەر
ئەوەيە نازانن بالاپۆشى ئەرك و واجىيە، يان
لە بەرانبەر بىرىق و باقى دونيادا لاوازن، يان
لە بەرانبەر دەروونى خراپخواز و شەيتانى
واسواسەكەردا خۇ ناگرن، يان لە بەرانبەر
ئەو ھاوئەلە خراپانەدا (كە خەير و چاكەيان
بۇ دۆستانى خويان ناويت) لاوازن، يان لەبەر
ھەر ھۆكارىكى تر...